

Minna-Maija Saukko

Nuorten mielipiteitä Seinäjoen kaupungin nuorisotilojen toiminnasta, ilmapiiristä ja ohjaajien roolista

”Mun mielestä nuopparin toiminta on tosi mukavaa. Mukavat ohjaajat ja sopivasti kaikkea tekemistä!”

Opinnäytetyö

Syksy 2010

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SISÄLTÖ

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ	4
THESIS ABSTRACT	5
1 JOHDANTO	6
2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA.....	7
2.1 Fyysinen kehitys	7
2.2. Psykkinen kehitys.....	8
2.3 Sosiaalinen kehitys	9
2.4 Nuoruusiän sosiaaliset ongelmat	12
2.4.1 Koulunkäyntiongelmät.....	12
2.4.2 Päihdeongelmät	13
2.4.3 Mielenterveysongelmät	15
2.4.4 Syrjäytyminen.....	17
3 KATSAUS NUORISOTYÖN HISTORIAAN JA LAINSÄÄDÄNTÖÖN	20
4 NUORISOTYÖN TAVOITTEET JA TEHTÄVÄT	24
5 NUORISOTYÖN TOIMINTAMUODOT	28
5.1 Avoin nuorisotilatyö.....	28
5.2 Erityisnuorisotyö.....	29
5.3 Työpajatoiminta.....	30
5.4 Muu nuorisotyö	30
6 NUORISOTILA RYHMIEN AREENANA	32
6.1 Eritasoiset ryhmät	32
6.2 Ryhmässä toimiminen.....	33
6.3 Ryhmien negatiiviset ilmiöt	34
7 SOSIONOMIN (AMK) OSAAMINEN NUORISOTYÖSSÄ.....	38
8 SEINÄJOEN NUORISOTOIMEN ESITTELY	43
9 TUTKIMUKSEN KUVAUS	44
9.1 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus.....	44

9.2 Tutkimusmenetelmät.....	45
9.3 Tutkimuksen toteutus.....	45
9.4 Reliaabelius ja validius.....	45
10 TUTKIMUSTULOKSET	48
10.1 Taustatiedot	48
10.2 Nuorisotilojen toiminta.....	49
10.3 Nuorisotilojen ilmapiiri	50
10.4 Ohjaajat nuorisotiloilla.....	51
11 JOHTOPÄÄTÖKSET	54
12 KEHITYSEHDOTUKSET.....	58
13 POHDINTA.....	61
LÄHTEET	63
LIITTEET	
LIITE 1: Opinnäytetyösopimus	
LIITE 2: Tutkimuslupa	
LIITE 3: Aineistonkeruulomake	

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)

Tekijä: Minna-Maija Saukko

Työn nimi: Nuorten mielipiteitä Seinäjoen kaupungin nuorisotilojen toiminnasta, ilmapiiristä ja ohjaajien roolista. ”Mun mielestä nuopparin toiminta on tosi mukavaa. Mukavat ohjaajat ja sopivasti kaikkea tekemistä!”

Ohjaaja: Arja Hemminki

Vuosi: 2010

Sivumäärä: 66

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyössä on tutkittu Seinäjoen alueen kunnallisia nuorisotiloja käyttävien nuorten mielipiteitä nuorisotilojen toiminnasta, ilmapiiristä sekä ohjaajien roolista. Tarkoituksena oli selvittää, miten tyytyväisiä nuoret ovat kaupungin järjestämiin avoimiin nuorisotilapalveluihin. Tavoitteena oli saada palautetta nuorilta ohjaajille, minkä kautta nuorisotilatoimintaa pystyttäisiin kehittämään. Tutkimus toteutettiin webropol-ohjelman avulla Internet-kyselynä. Kyselylomakkeessa oli yhteensä 20 kysymystä, ja nuoret vastasivat kyselyyn nuorisotilojen tietokoneilla. Kyselyyn vastasi yhteensä 155 nuorta, jotka ovat yli 13-vuotiaita nuorisotilojen kävijöitä.

Tutkimustulosten mukaan nuoret ovat hyvin tyytyväisiä Seinäjoen kaupungin tarjoamaan avoimeen nuorisotilatoimintaan. Tulokset osoittivat, että noin puolet nuorista kaipaisi lisää erikoisohjelmaa nuorisotiloille, ja että nuoret saavat itse vaikuttaa sopivasti toimintaan. Tuloksista on selvästi nähtävissä se, että nuoret kokevat nuorisotilat turvallisiksi ajanviettopaikoiksi. Nuoret tuntevat kuuluvansa nuorisotilan porukkaan ja pääsevänsä siihen mukaan halutessaan. Nuorisotiloilla on hyvin vähän kiusaamista, ja tarpeen tullen ohjaajat puuttuvat kiusaamistilanteisiin tehokkaasti keskustelun avulla. Tutkimus osoitti, että nuoret tietävät hyvin, mitkä ohjaajan tehtävät nuorisotilalla ovat. Nuoret kokevat ohjaajat luotettaviksi aikuisiksi, joiden kanssa voi keskustella niin arkisista kuin vaikeimmistakin asioista.

Tutkimuksen tulosten perusteella esille nousseita kehitettäviä asioita ovat esimerkiksi nuorten osallisuuden lisääminen ja laajentaminen sekä toiminnan sisällön monipuolistaminen. Nuoret toivovat myös enemmän aukiolotunteja etenkin viikonlopuille. Kehittämiskohteista suurin osa oli sellaisia, jotka vaativat ohjaajilta lisäpanostusta ja niiden toteuttaminen saattaa olla nykyisten resurssien puitteissa hankalaa. Nuorisotyön määrällistä ja laadullista arviointia suoritetaan kuitenkin jatkossa säännöllisesti, ja kehittämistyötä tehdään järjestelmällisesti.

Avainsanat: Nuoret, nuorisotyö, nuorisotilat, kyselytutkimus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS ABSTRACT

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme of Social Work, Bachelor of Social Work

Author/s: Minna-Maija Saukko

Title of thesis: Survey of the activities, atmosphere and the role of youth workers at youth centres at Seinäjoki.

Supervisor: Arja Hemminki

Year: 2010

Number of pages: 66

Number of appendices: 3

This present work examines the opinions of the young who use municipal youth centre services on the activities, atmosphere and the role of youth workers at youth centers in Seinäjoki. The purpose was to research the quality of municipal youth centres and how satisfied the young are with the services they offer. The aim was to get feedback from the young for the youth workers so that youth center work could be improved. The research was executed with a Webropol programme as an online survey. The questionnaire included 20 questions, and the young answered from the youth center's computers. Altogether 155 youngsters answered and they are all users of youth center services.

According to the survey's results the young are very satisfied with the youth center services offered by the city of Seinäjoki. Results show that about a half of the answerers would want more special activities to youth centers and that the young can influence to these activities adequately. The findings also show clearly that the young feel that youth centers are safe places to spend time. Respondents feel that they are a part of the youth centers community and the can join in whenever they want. Bullying occurs seldom and in necessary cases youth workers intervene to bullying efficiently by conversations. Research showed that the young are very much aware of what youth workers job includes at the youth center. Young people see youth workers as reliable adults who can be talked about the everyday topics and even from the most difficult subjects.

Research's results uncover things that need improving, for example increasing and expanding the participation of the young and diversifying the content of youth center work. The young also wish more opening hours especially during week-ends. Most of the things that need improving were such that require more investments from workers and carrying them out might be difficult with current resources. Evaluation of youth work is performed regularly and improvements are done systematically.

Keywords: young, youth work, youth centers, survey

1 JOHDANTO

Nuorisotyötä tekevät hyvin monet eri toimijat monella eri tavalla. Julkisen sektorin eli kuntien ja kaupunkien tekemä nuorisotyö voidaan jakaa neljään eri toimintamuotoon, jotka ovat avointen ovien toiminta, erityisnuorisotyö, työpajatoiminta sekä muu nuorisotyö (Kemppinen 1999, 39). Opinnäytetyössäni käsittelen kaupungin nuorisotoimen järjestämää avointen ovien nuorisotilatoimintaa Seinäjoella. Tavoitteena on webropol-kyselyn avulla selvittää nuorten mielipiteitä nuorisotilojen toiminnan sisällöstä, yleisestä ilmapiiristä sekä ohjaajien roolista ja toiminnasta.

Avointen ovien nuorisotilatoiminta on minulle tärkeä aihe, koska olen toiminut Seinäjoen kaupungin nuorisotoimella nuorisotilan iltaohjaajana koko opiskeluaikani. Nuorten parissa työskentely on kasvattanut minua sekä ihmisenä että ammatillisesti, ja opettanut hyvin paljon asioita. Siksi halusinkin tehdä opinnäytetyöni Seinäjoen nuorisotoimelle kiitoksena siitä mahdollisuudesta, jonka he antoivat minulle saadessani työskennellä iltaohjaajana.

Opinnäytetyöni aluksi käsittelen nuoruutta elämänvaiheena sekä teen pienen katsauksen nuorisotilatyön historiaan sekä nuorisotyötä määrittelevään lainsäädäntöön. Sen jälkeen kerron nuorisotyön tavoitteista ja tehtävistä sekä erilaisista toimintamuodoista. Ennen tutkimustulosten käsittelyä kerron vielä avoimesta nuorisotilasta ryhmien areenana sekä sosionomin (AMK) ammatillisesta osaamisesta nuorisotyössä.

Tutkimusosuudessa esittelen ensin lyhyesti opinnäytetyöni yhteistyökumppanin Seinäjoen kaupungin nuorisotoimen, ja sen jälkeen kerron tutkimuksen taustasta ja tarkoituksesta sekä omista motiiveistani tutkimuksen tekemiseen. Tutkimuksen kuvauksessa kerron myös käyttämästäni tutkimusmenetelmästä, tutkimuksen toteutuksesta sekä sen reliäabeliudesta ja validiteetista. Edellä mainittujen asioiden jälkeen erittelen tutkimuksellani saadut tulokset sekä teen niistä johtopäätökset. Näiden pohjalta teen muutamia kehitysehdotuksia, ja päätän opinnäytetyöni pohdinta-osuuteen.

2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Nuoruus jaetaan useimmiten kolmeen vaiheeseen, jotka ovat varhaisnuoruus 11–14 vuoden iässä, keskinuoruus 14–18 vuoden iässä sekä myöhäisnuoruuteen 19–25 vuoden iässä (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166; Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 18). Nuoruuden kesto on pidentynyt viimeisen sadan vuoden aikana muutamasta vuodesta vuosikymmeneen, ja aikuisuuden keskeiset tehtävät, kuten perheen perustaminen ja työelämään vakiintuminen, saavutetaan nykyään myöhemmin. (Nurmi ym. 2006, 124–125.)

Nuoruus nähdään usein siirtymävaiheena lapsuudesta aikuisuuteen. Kehitystä ohjaavat biologiset, psykologiset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät. Nuoruudessa tapahtuu monia fyysisiä muutoksia, mutta kehitystä tapahtuu myös psyykkisillä ja sosiaalisilla osa-alueilla. Nuoruudessa ihminen kehittyy fyysisesti aikuiseksi, oppii elämään omassa yhteisössään, itsenäistyy omasta perheestään, etsii ja löytää omat roolinsa sekä muodostaa käsityksen itsestään. (Nurmi 2008, 256.)

2.1 Fyysinen kehitys

Nuoruudessa tapahtuu paljon fysiologisia ja hormonaalisia muutoksia. Puberteetti eli murrosikä alkaa yksilöllisesti varhaisnuoruudessa. Siihen kuuluu monimuotoinen ruumiin kasvu ja kehitys, jonka lopputuloksena ihminen saavuttaa sukukypsyyden. Puberteetin aikana nuorille on tyypillistä nopea fyysinen kasvu, kehon suhteiden muuttuminen sekä toissijaisten sukupuolipiirteiden, esimerkiksi karvoituksen, kehittyminen. (Nurmi ym. 2006, 126.)

Puberteetti alkaa tytöillä tavallisimmin 9-13 vuoden ikäisenä. Tyypillisiä ulkoisia merkkejä ovat pituuskasvu, rintojen kasvu sekä häpykarvoituksen ilmaantuminen. Kuukautiset alkavat yleensä kovimman kasvuvaiheen jälkeen noin 13 vuoden ikäisenä, ja sukukypsäksi tytöt tulevat muutamien ensimmäisten kuukautiskiertojen jälkeen. Poikien puberteetti alkaa noin puoli vuotta myöhemmin kuin tyttöjen. Poi-

kien fyysiset muutokset alkavat kiven suurenemisesta, ja noin vuosi niiden kasvun alkamisen jälkeen alkaa peniksen kasvu. Pituuskasvu alkaa pojilla noin kahden vuoden kuluttua ensimmäisten puberteetin merkkien ilmaantumisesta, ja samaan aikaan alkaa yleensä myös äänenmurros. Pojille kehittyy enemmän lihasmassa kuin tytöille, ja heidän ihonsa muuttuu paksummaksi ja hien sekä talin erityis lisääntyy. Sukukypsiksi pojat tulevat ensimmäisen siemensyöksyn jälkeen, useimmiten noin 14 vuoden iässä. (Aaltonen ym. 2003, 52–58.)

Sukukypsyyden saavuttamisen jälkeen myös seksuaalisuuteen liittyvät asiat alkavat kiinnostaa nuoria. Seksuaalisuus muodostuu perimän, kasvatuksen, kulttuurin ja kokemusten myötä. Nuoruudessa mietitään omaa sukupuoli-identiteettiä, sukupuolirooleja sekä sukupuolista orientoitumista, ja niitä pohditaan yhdessä kavereiden kanssa. Seksuaaliset kokemukset lisääntyvät nuoruudessa, ja prosessissa edetään suudelmista itseensä tutustumiseen ja itsetyydytykseen, ja päädytään erilaisten kokemusten kautta yhdyntään. (Aaltonen ym. 2003, 160–163.)

2.2. Psykkinen kehitys

Psykkiseen kehitykseen kuuluvat kognitiivisten osa-alueiden, eli havaintojen, ajattelun, muistin, oppimisen ja kielen kehityksen lisäksi myös persoonallisuuden kehitys (Aaltonen 2003, 59, 74). Aivoissa tapahtuvat muutokset luovat pohjan ajattelun kehitykselle. Nuoret pystyvät irtautumaan konkreettisesta ajattelusta abstraktiin ja yleisemmällä tasolla tapahtuvaan ajatteluun. Abstraktin ajattelun avulla nuoret pystyvät rakentamaan laajemmin omaa minäkuvaansa, maailmankuvaansa sekä moraalikäsitteisiään. Ajattelutaitojen laadullinen muutos auttaa nuorta hahmottamaan tulevaisuutta ja ympäröivää maailmaa paremmin. Moraalin kehitys laajentaa nuoren kykyä ottaa huomioon eri näkökulmia ja mahdollistaa toisen asemaan asettumisen. (Nurmi ym. 2006, 128–129).

Nuoruuteen kuuluu aikaisemmin opittujen asioiden kriittinen tarkastelu ja kyseenalaistaminen. Nuoret rakentavat aktiivisesti omaa ajatusmaailmaansa, ja ovat kiinnostuneita erilaisista aatteista ja ideologioista. Nuoruudessa ajattelu on kuitenkin vielä egosentristä eli minäkeskeistä. Se johtaa siihen, että nuoret ovat kriittisiä

auktoriteetteja kohtaan, eivätkä kestä itseensä kohdistuvaa kritiikkiä ja löytävät helposti vikoja toisista. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 170.)

Nuoruuden tavoitteena on Erik H. Eriksonin mukaan saavuttaa eheytyneet identiteetti eli yksilöllinen käsitys itsestä. Eheän identiteetin saavuttanut ihminen tuntee itsensä jatkuvasti samankaltaiseksi, muista poikkeavaksi ainutlaatuiseksi yksilöksi. Identiteettiä rakennetaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa ja siihen kuuluu erilaisten roolien ja toimintatapojen kokeilu. Näiden kokeilujen kautta saatava palaute vaikuttaa yksilön identiteettiin. Eriksonin mukaan identiteetin etsinnässä vaarana on, että nuori ei löydäkään yhtenäistä minuutta, vaan roolit hajaantuvat eikä nuori koe olevansa merkityksellinen toimija yhteiskunnassa. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 175–176, 178; Aaltonen ym. 2003, 80.)

Nykyajan yhteiskunta tarjoaa nuorille paljon mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja erilaisten roolien etsinnässä ja kokeilussa. Esimerkiksi ammatinvalintaan ja sukupuolielämään liittyvät roolit ovat laajentuneet, koska vanhemmat eivät enää voi päättää lapsensa ammattia tai kumppania. (Aaltonen ym. 2003, 81.) Itsenäisyyden lisääntyminen antaa nuorelle enemmän vastuuta omaan elämäänsä liittyvien päätösten tekemisessä, ja näiden päätösten tekeminen ohjaa nuorta aikuisuuden rooleihin (Nurmi 2008, 256). Nuoruuden kriisi on valintamahdollisuuksien lisääntymisen takia pidentynyt, mikä voi tuntua nuoresta ahdistavalta tai vapauttavalta. Itse löydetyn identiteetin positiivinen puoli on se, että se on joustavampi ja vahvempi eri elämäntilanteissa ja vastoinkäymisissä. (Aaltonen ym. 2003, 81.)

2.3 Sosiaalinen kehitys

Sosiaalisen kehityksen päämääränä on sosialisatio, eli kehitysprosessi, jonka jälkeen ihminen on omaksunut oman yhteiskuntansa arvot, normit ja toimintatavat. Sosialisatiossa yksilö oppii samaistumisen kautta kasvuympäristönsä ihmisiltä yhteiskunnassa tarvittavat tiedot ja taidot. (Aaltonen ym. 2003, 85.)

Yksilön kasvuympäristön sosiaalisessa verkostossa on erilaisia kehitykseen vaikuttavia ulottuvuuksia, joita kutsutaan mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeiksi.

Mikrosysteemiin kuuluu nuoren välitön lähiympäristö, kuten koti, ystävät ja koulu-
luokka. Mesosysteemi koostuu nuoren mikrosysteemien, esimerkiksi kodin ja kou-
lun, välisestä yhteistyöstä. Eksosysteemin kanssa nuori on yhteydessä vain välilli-
sesti, mutta niillä on silti suuri vaikutus nuoren kasvuympäristöön. Esimerkki ek-
sosysteemeistä voisi olla vanhempien työpaikat. Makrosysteemiin kuuluvat erilai-
set julkiset palvelut, lainsäädäntö ja instituutiot. Ne ovat järjestelmiä, jotka vastaa-
vat siitä, millaiset kehityksen edellytykset nuorille yhteiskunnallisella tasolla tarjo-
taan. (Aaltonen ym. 2003, 21.)

Nuori viettää aikaansa pääasiassa perheensä ja kaveripiirinsä kanssa. Nuoruus-
dessa yksilön itsenäisyys lisääntyy ja vuorovaikutussuhde vanhempien kanssa
muuttuu vastavuoroisemmaksi. (Nurmi ym. 2006, 130.) Murrosiässä nuoren ja
vanhempien väliset konfliktit lisääntyvät, koska nuoren tunteet vanhempiaan koh-
taan muuttuvat ristiriitaisemmiksi, sillä vanhemmat aletaan nähdä tavallisina, ereh-
tyväisinä ihmisinä. Konfliktit edistävät nuoren itsenäistymistä ja viestittävät muille
perheenjäsenille nuoren uusista tarpeista. Myöhäisemmässä vaiheessa nuoruutta
suhde vanhempiin muuttuu kahden aikuisen väliseksi vastavuoroiseksi suhteeksi.
(Kronqvist & Pulkkinen 2007, 181–182.)

Perheen rooli sosiaalisessa kehityksessä on arvojen ja perinteiden välittäminen,
vastuun ja toisista huolehtimisen opettaminen, erilaisuuden ja erilaisten arvostus-
ten opettaminen sekä vastoinkäymisten kohtaamiseen harjaannuttaminen. Nuoret
tarvitsevat kaiken muutoksen keskellä aikuisten tukea. Lämpimät ja turvalliset ih-
missuhteet ja kasvuympäristö ovat kehityksen kannalta erittäin tärkeitä. Aikuisen
tehtävä on tukea nuorta löytämään omat vahvuutensa, jotta itseluottamus voisi
kasvaa onnistumisten myötä. (Aaltonen ym. 2003, 15, 101.)

Murrosiässä lapsuuden tärkeimmän sosiaalisen ympäristön, perheen, rinnalle
nousee nuoruudessa kaveripiiri. (Nurmi ym. 2006, 130.) Tytöt viettävät yleensä
aikaa pienissä kahden tai kolmen hengen ryhmissä, joissa ollaan emotionaalisesti
läsnä, jutellaan, tuetaan ja uskoudutaan toinen toiselleen. Pojat pelaavat ja kilpai-
levat useimmiten isommissa ryhmissä. Kavereiden kanssa mieltä askarruttavista
asioista voidaan keskustella tasavertaisesti. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 184.)
Varhais- ja keskinuoruudessa kaveriryhmän jäsenet ovat samaa sukupuolta olevia

nuoria, mutta myöhäisnuoruudessa ryhmät muuttuvat sekaryhmiksi, joissa on sekä tyttöjä että poikia (Nurmi ym. 2006, 130).

Nuoruudessa muodostetaan tiiviitä kahdenkeskisiä ystävyys-suhteita. Kahdenkeskiseen emotionaaliseen ystävyys-suhteeseen liittyy paljon positiivisia tunteita, kuten kiintymystä, uskollisuutta, rehellisyyttä ja luottamusta. Ystävykset jakavat keskenään sekä ilot että surut kuin huolet, ongelmat ja pelotkin. Läheinen ystävyys edellyttää vastavuoroisuutta, kunnioitusta ja toisen näkökulmien huomioonottamista. Hyvän ystävän puute saattaa vaurioittaa yksilön sosiaalisten taitojen kehittymistä ja itsetuntoa. Ystävästä hieman etäisempiä ovat toverit, joita ei tunneta kovin hyvin eikä heihin liity erityisiä tunnesiteitä. (Aaltonen ym. 2003, 91–93.)

Nuoruudessa vietetään aikaa sekaryhmissä, ja solmitaan myös ensimmäiset parisuhteet. Nuorten ensimmäiset seurustelusuhteet ovat yleensä aluksi lyhytaikaisia yhden illan kestäviä juttuja. Näiden jälkeen seurustellaan jo muutamista päivästä kuukausiin, ja seurustelukumppania kutsutaan tyttö- tai poikaystäväksi. Kehityksen jatkuessa suhteet muuttuvat vakituisiksi ja tulevaan parisuhteeseen tähtääväksi seurusteluksi. Seurustelu on osa itsenäistymistä ja vanhemmista irrottautumista. Käsitteet seurustelusta ja sen muodoista muuttuvat kokemusten ja iän karttuessa. (Aaltonen ym. 2003, 160–163.)

Sosiaalisen kehityksen edetessä kullekin yksilölle muotoutuu oma sosiaalinen käyttäytymistapansa. Harkitsevasti käyttäytyvälle nuorelle on tyypillistä hyvä itsehallinta, muiden huomioonottaminen, oikeudenmukaisen neuvottelun käyttäminen konfliktien ratkomisessa, pyrkimys yhteistoiminnallisuuteen sekä vastuulliseen muiden hallintaan ja johtamiseen. Sosiaalisesti mukautuva nuori välttää konflikteja ja mukautuu ryhmän vaatimuksiin, on kärsivällinen, luotettava ja rauhallinen. Aggressiivisesti käyttäytyvä nuori ärsyyntyy helposti eikä kykene hillitsemään itseään konfliktitilanteissa. Ahdistuneesti käyttäytyvä nuori vetäytyy sosiaalisista tilanteista ja on puolustuskyvytön. (Aaltonen ym. 2003, 88–89.)

2.4 Nuoruusiän sosiaaliset ongelmat

Nuoren kehitykseen ja hyvinvointiin liittyy hyvin monenlaisia riskejä. Lehtisen ja Lehtisen (2007, 20) mukaan näitä riskejä ovat muun muassa liikunnan ja yöunen riittämättömyys, puutteellinen ravitsemus, liika- tai alipaino, yksinäisyys, masennus, tupakointi, päihteet, liian varhaiset seksikokemukset, sukupuolitaudit, teini-raskaus ja raskaudenkeskeytys. Seuraavaksi erittelen muutamia nuoruudessa esiintyviä sosiaalisia ongelmia, joihin nuorisotyön keinoin pyritään vaikuttamaan.

2.4.1 Koulunkäyntiongelmät

Koulu on tärkeä osa nuorten elämää. Koulun tehtävänä on yhdessä vanhempien kanssa vastata siitä, että nuorista tulee yhteiskuntakelpoisia ja vastuuntuntoisia aikuisia. Koulunkäyntiin liittyviä ongelmia ovat esimerkiksi heikko koulumenestys, alisuoriutuminen, motivaation puute, koulupudokkuus, koulutuksen keskeyttäminen sekä koulutusvalintoihin liittyvät ongelmat. Koulunkäyntiin liittyvät ongelmiin tulee suhtautua vakavasti, sillä ne saattavat johtaa jopa nuoren syrjäytymiseen yhteiskunnasta. (Alatupa 2007, 117–118.) Koulunkäyntiä saattaa haitata myös koulukiusaaminen, josta kerron luvussa 6.3 ryhmien negatiivisten ilmiöiden näkökulmasta.

Koulunkäyntiä voivat yllä mainittujen lisäksi haitata esimerkiksi koulupelko eli koulufobia tai kouluhaluttomuus. Nuori saattaa pelätä kouluun lähtemistä, ja esimerkiksi siitä, että kotona tapahtuu jotain ikävää hänen poissa ollessaan (Aaltonen 2003, 325). Koulu voi aiheuttaa myös koulu-uupumusta, jolla tarkoitetaan voimakasta tunnepohjaista koulutyöhön väsymistä, joka ei hellitä viikonlopun aikana. Uupumus muuttaa nuoren suhtautumisen kouluun ja koulutehtäviin kyyniseksi, ja se synnyttää riittämättömyyden tunteita. Koulu-uupumus on yleisempää tytöillä kuin pojilla, ja se saattaa muuttua jopa masennukseksi. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 86.)

Motivaation tai kiinnostuksen puutteen lisäksi nuorilla esiintyy myös erilaisia oppimisvaikeuksia. Nämä vaikeudet aiheuttavat hankaluuksia lukemisessa, laskemi-

sessä ja kirjoittamisessa. Oppimisvaikeuksiin luetaan myös erilaiset tarkkaavaisuuden ja keskittymiskyvyn häiriöt, kuten esimerkiksi ADHD. Oppimisvaikeuksien aikaisella diagnosoinnilla pystyttäisiin jo varhaisessa vaiheessa järjestämään nuoren tarpeita vastaavaa erityisopetusta. (Aaltonen 2003, 321–322.)

2.4.2 Päihdeongelmat

Nuoret kokeilevat päihdyttäviä aineita useimmiten uteliaisuudesta tai siksi, koska muutkin kokeilevat, eikä kokeilu välttämättä johda riippuvuuteen. Päihteet voivat kuitenkin aiheuttaa sekä sosiaalista, psyykkistä että fyysistä riippuvuutta. Sosiaalisesti riippuvainen käyttää päihdettä vain tietyssä sosiaalisessa tilanteessa, jossa on ehkä vaikea erottautua porukasta kieltäytymällä. Psyykkiseen riippuvuuteen kuuluu tunne siitä, että ilman päihdettä ei voi kokea mielihyvää. Fyysinen riippuvuus tarkoittaa sitä, että ihmisen keho tottuu päihteeseen ja vaatii sitä jatkuvasti lisää suurempina annoksina. Päihteen puutostila saa aikaan epämiellyttävän olotilan, johon haetaan helpotusta uudella päihdeannoksella. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 109.)

Nuorten käyttämistä päihteistä yleisimpiä ovat tupakka ja alkoholi. Lähes kaikki tupakoivat aikuiset ovat aloittaneet tupakoinnin alle 18-vuotiaana. Tupakointi aloitetaan yleensä kokeilunhalusta, ja malli siihen saadaan usein kotoa tai kaveripiiristä. Nuoret ovat yleisesti melko hyvin tietoisia tupakoinnin riskeistä ja vaaroista, mutta niiden ei uskota koskevan itseä. Tupakointi aiheuttaa kuitenkin voimakkaan riippuvuuden, ja siitä on sitä vaikeampi päästä eroon mitä aikaisemmin tupakointi on aloittanut. Tupakointi aiheuttaa monia terveysongelmia, joita ovat esimerkiksi aivojen ja keuhkojen toiminnan vaurioituminen, ravintoaineiden imeytymisen häiriintyminen, syövät ja verenkiertoelinten sairaudet. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 110–111.)

Tupakkaa harmittomampana päihteenä pidetään nuuskaa, koska se ei vaikuta hengityselimiin. Nuuskassa on kuitenkin enemmän nikotiinia ja muita kemiallisia yhdisteitä, jotka aiheuttavat muun muassa syöpää. Muita nuuskankäytön haittoja

ovat suuhygienian huonontuminen, pahanhajuinen hengitys sekä maku- ja hajuaistien heikkeneminen. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 114.)

Alkoholi on nuorten eniten käyttämä päihde, jonka käyttöön saadaan malli yleensä kotoa tai kavereilta. Suomalaiseen alkoholikulttuuriin kuuluu vahvasti humalahaikainen juominen viikonloppuisin. Monet vanhemmat uskovat, että nuoren on hyvä kokeilla alkoholia ensimmäisen kerran turvallisesti kotona, jotta ensimmäistä kokeilua ei tarvitse tehdä kaveriporukassa. Useat vanhemmat sanovat myös, että nuori ei juo mitään muuta, jos he ostavat nuorelle tietyn määrän alkoholia. Edellä mainitut toiminnan selitykset eivät kuitenkaan tutkimusten mukaan pidä paikkaansa. Vanhemman tarjoama alkoholi on merkki siitä, että alaikäisen alkoholinkäyttö on hyväksyttävää. Yleensä vanhempien ostama tai tarjoama alkoholi on vain lisämäärä muualta hankittuihin päihteisiin. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 115–116.)

Alkoholinkäyttö häiritsee hermosolujen aineenvaihduntaa ja tuhoaa aivosoluja. Tästä seuraa estojen vähenemistä, puheliaisuutta, arvostelukyvyn laskemista, aivojen ja lihasten yhteistyön sekä reaktioajan heikkenemistä, tapaturma-alttiuden kasvua ja kivun tunteen vähenemistä. Humalatilassa olevien nuorten riskikäyttäytyminen lisääntyy, ja nuori voi altistua kaatumisille, putoamisille, paleltumiselle, hukkumiselle tai seksuaaliselle hyväksikäytölle. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 119–120.)

Alkoholia saatetaan käyttää myös yhdessä erilaisten lääkeaineiden kanssa, jolloin puhutaan sekakäytöstä. Sekakäytöstä voi seurata sekavuutta ja itsekontrollin menettäminen. Seuraukset riippuvat paljon käytettävästä lääkeaineesta. Lääkkeitä nautittaessa yliannostuksen ottamisen sekä hengityksen lamaantumisen ja sydämen pysähtymisen riskit kasvavat. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 119–120.)

Huumeiden käyttö on lisääntynyt viimeisen vuosikymmenen aikana. Huumeita kokeillaan samoista syistä kuin muitakin päihteitä, eli uteliaisuudesta ja koska kaveritkin kokeilevat. Käytön astetta luokitellaan käyttökertojen ja -määrien mukaan satunnais-, tapa- ja ongelmakäyttöön. Myös nuoria käyttäjiä voidaan luokitella kahteen ryhmään: nuoret, joilla menee monin tavoin huonosti sekä nuoret, joiden mielestä huumeet kuuluvat ihanteena pidettyyn elämäntyyliin. Huumeiden käyttöön

viittaavia asioita ovat esimerkiksi päihtymystila ilman alkoholin tuoksua, poissaolevuus tai sekavuus, ruokahaluttomuus, imelä haju, pistosjäljet tai käyttövälineet, verestävät silmät ja epänormaalit pupillit tai nenäverenvuodot. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 123–126.)

2.4.3 Mielenterveysongelmat

Mielenterveys on olennainen osa hyvinvointia, ja se koostuu muun muassa itsensä ja muiden hyväksymisestä ja arvostamisesta, tunteiden tunnistamisesta ja ilmaisusta, omia päämäärien asettamisesta ja toteuttamisesta, kyvystä olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa, arkipäivän pettymysten ja vastoinkäymisten sietämisestä, joustavuudesta ristiriitatilanteissa sekä kyvystä nauttia elämästä. (Lehtinen 2007, 85.) Nuorten mielenterveyden ongelmat ovat usein tunneperäisiä ja sisäänpäin suuntautuvia ongelmia, joista yleisimpiä ovat masennus ja ahdistus (Nurmi ym. 2006, 151).

Nurmen ym. (2003, 151) mukaan mielenterveysongelmien takana voi olla geneettisiä tekijöitä, mutta mielenterveyshäiriöiden syntyyn vaikuttavat enemmän tai vähemmän stressaavat tai traumaattiset elämäntapahtumat sekä useiden negatiivisten elämäntapahtumien kasautuminen. Ongelmat perheessä, kuten riitaisuus ja nuoren huono kohtelu, voivat myös aiheuttaa nuorena masentuneisuutta ja ahdistusta. Mielenterveysongelmien syntyyn voivat lisäksi vaikuttaa esimerkiksi vähäinen lepo, heikko ravinto sekä päihteiden käyttö (Lehtinen & Lehtinen 2007, 85).

Masennus on yleinen mielenterveyden ongelma nuoruudessa. Masennus eli depressio voi puhjeta, kun ihminen ei kestä elämään kuuluvaa stressiä ja selviytymiskeinot ovat loppuneet. Masennus kehittyy pikkuhiljaa ja sitä saattaa olla vaikea havaita. Masennusoireita ovat muun muassa hermostuneisuus ja äkkipikaisuus, mielialan vaihtelut, ikävystyneisyys sekä kiinnostuksen puute. Masennus voi aiheuttaa myös fyysisiä oireita, kuten päänsärkyä, unihäiriöitä ja vatsakipuja. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 87.)

Masentuneen nuoren itsetunto ja – luottamus yleensä heikentyvät ja arvottomuuden ja syyllisyyden tunteitakin voi esiintyä. Masentuneena nuori saattaa kokea,

ettei elämässä ole mitään myönteistä. Pitkittyessään masennus voi aiheuttaa keskittymisvaikeuksia, eristäytymistä ja vetäytymistä haavemaailmaan tai omaan pahaan oloon. (Aaltonen ym. 2003, 258.)

Nuorten masennuksen ennaltaehkäisyssä on ensiarvoisen tärkeää antaa positiivista palautetta, osoittaa oikeasti välittävänsä nuoresta ja kuunnella häntä. Onnistumisen kokemusten järjestäminen tukee nuoren itseluottamusta ja motivoi yrittämään vaikeuksienkin edessä. Nuorta voi opettaa ja ohjata hoitamaan sosiaalisia suhteitaan, hallitsemaan stressiään sekä keskustelemaan avoimesti. Nuorta voi myös tukea harrastuksiin ja fyysisen kunnon ylläpitämiseen. (Aaltonen ym. 2003, 262.)

Toinen yleinen nuorilla esiintyvä mielenterveyden häiriö on ahdistuneisuus. Ahdistuneisuuteen kuuluu hyvin monia samoja piirteitä kuin masennukseenkin, mutta erottavana tekijänä on, että ahdistuneisuuteen liittyy huoli jostakin. Ahdistuneella nuorella saattaa lisäksi olla paniikkikohtauksia tai neuroottisia pakko-oireita, jotka vievät päivittäin paljon aikaa. Ahdistunut nuori on epävarma, huolestunut, sopeutumiskyvytön, jännittynyt, vaativa, eikä hän osaa tai kykene rentoutumaan. (Aaltonen ym. 2003, 264.)

Ahdistuneisuutta voidaan ennaltaehkäistä ja hoitaa keskustelun ja avoimen tunteiden vaihdon avulla. Ahdistunutta nuorta tulee rohkaista kertomaan vaikeistakin asioista ja tunteista, eikä nuoren pelkoja tai ahdistuksen aiheita tule missään nimessä vähätellä. Ahdistuneisuuteen auttaa myös kannustus, rohkaisu ja positiivinen palaute sekä hyväksyntä ja ymmärrys. (Aaltonen ym. 2003, 268.)

Syömishäiriöt ovat erityisesti nuorilla naisilla esiintyvä mielenterveyshäiriön muoto. Syömishäiriöistä yleisimpiä ovat anoreksia ja bulimia. Ne ovat luonteeltaan pakkomielteitä, jotka liittyvät syömisen säännöstelyyn ja oman kehonkuvan vääristymiseen. Anoreksia on laihuushäiriö, jossa nuori laihduttaa itsensä alle alimman normaalipainon ja pitää silti itseään liian lihavana. Bulimialla tarkoitetaan ahmimishäiriötä, jossa nuorella on toistuvia ahmimiskohtauksia, jolloin hän ei kykene hillitsemään syömistään. Buliimikko säätelee painonsa nousua yleensä oksentamalla tahallaan, käyttämällä ulostuslääkkeitä tai kuntoilemalla paljon. Syömishäiriöt ai-

heuttavat monenlaisia oireita ja ne voivat olla pitkäkestoisia. Anoreksiaan sairastunut harvoin itse tuntee olevansa sairas, joten hoitoon hakeutuminen saattaa tapahtua vasta, kun fyysinen kunto heikkenee romahtaen. Ensimmäinen askel toipumiseen onkin ongelman myöntäminen. Syömishäiriöitä hoidetaan pitkälti sairaaloissa, joissa ulkoisia olosuhteita pystytään hyvin kontrolloimaan. (Aaltonen 2003, 272–278.)

2.4.4 Syrjäytyminen

Syrjäytyminen ulottuu monille eri elämänalueille. Syrjäytyminen nähdään usein prosessina, jonka tuloksena yksilö ajautuu yhteiskunnan ulkopuolelle. Prosessi lähtee liikkeelle siitä, että yksilöllä ongelmia kotona ja/tai koulussa. Prosessin jatkuessa yksilö epäonnistuu koulussa ja keskeyttää sen, mistä on seurauksena huono asema työmarkkinoilla. Tästä johtuen yksilön riippuvuus hyvinvointivaltiosta kasvaa, koska hänellä on taloudellisia ongelmia. Viimeisessä syrjäytymisprosessin vaiheessa mukaan tulevat elämänhallinnan ongelmat, kuten päihde- ja mielenterveysongelmat ja rikollisuus. (Järvinen & Jahnukainen 2001,135.)

Aaltosen ym. (2003, 361–362) mukaan syrjäytymistä voidaan tarkastella taloudellisten resurssien, sosiaalisten suhteiden, vuorovaikutuksen ja vaikutusmahdollisuuksien kannalta. Perheen tai nuoren omien taloudellisten resurssien vähyys kytkeytyvät työelämään, josta poissaoleminen saattaa johtaa syrjäytymisvaaraan. Työttömyys voi yhdessä muiden tekijöiden, kuten sosiaalisten verkostojen vähyyden tai niiden heikon laadun, kanssa lisätä syrjäytymisriskiä. Vaikutusmahdollisuuksista ja vallankäytöstä syrjäytyminen saattaa etenkin nuorilla johtua kiinnostuksen ja motivaation puutteesta omien etujen valvomista ja asioihin vaikuttamista kohtaan. Syrjäytyneet ihmiset ovatkin yleensä poliittisesti passiivisia ja vetäytyneitä yleisestä päätöksenteosta. (Aaltonen ym. 2003, 361–362.)

Kemppinen (1997, 129) on jakanut syrjäytyneet ihmiset neljään uuteen ryhmään, jotka ovat usköyhät, maahanmuuttajat, moniongelmaiset nuoret ja osa lapsiperheistä. Usköyhillä Kemppinen tarkoittaa 1990-luvun laman aikana työttömäksi jääneitä, joilla ei itse ollut vaikutusvaltaa työmarkkinoilta putoamiseen. Maahan-

muuttajia syrjäytyneiden ryhmänä Kemppinen ei enempää selitä, mutta mielestäni maahanmuuttajat ovat syrjäytyneiden ryhmänä, koska heiltä puuttuu kielitaito ja muita yhteiskunnassa täysivaltaisena toimimisen edellytyksiä. Kemppinen (1997, 129) on lisäksi huolissaan työttömistä, asunnottomista ja ehkä täysin kouluttamattomista nuorista sekä yhä suurenevasta osasta lapsiperheitä, jotka ovat taloudellisissa vaikeuksissa toisen tai molempien vanhempien työttömyyden takia ja valtion tukien leikkaamisen takia.

Nuoria koskettavia uhkia ovat erityisesti kouluongelmat, peruskoulun tai ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen ja peruskoulun jälkeisen koulutuksen puuttuminen. (Kuure 2001, 39.) Heikosti koulussa menestyvät oppilaat suhtautuvat kouluun kielteisesti eivätkä panosta opiskeluun, heillä on paljon poissaoloja ja he miettivät koulun keskeyttämistä. Syrjäytymisriskiä lisäävät huonot kokemukset koulusta, kuten kiusaaminen ja heikko kouluviihtyvyyys. (Aaltonen ym. 2003, 232). 1990-luvulta asti riskinä ovat olleet myös huumeet ja siihen liittyvä rikollisuus. Sukupuoliriippuvaisia uhkakuvia ovat pojilla rikollisuuteen ajautuminen ja tytöillä seksuaali-
teettiin liittyvät uhkat. (Kuure 2001, 39.)

Syrjäytyneille nuorille yhteistä on menneisyyden ja tulevaisuuden näkeminen toivottomana. Tulevaisuuteen suuntautuminen vähenee ahdistuksen lisääntyessä, eikä nuori välttämättä pysty näkemään elämäntilanteessaan myönteisiä asioita. Tästä aiheutuu passivoitumisen kierre, jossa nuori menettää uskonsa itseensä ja tulevaisuuteen, ja ajautuu mahdollisesti päihteiden käyttöön, rikollisuuteen tai väkivaltakierteeseen. (Kemppinen 1997, 131.)

Nuori voi suhtautua syrjäytymiseensä joko myönteisesti tai kielteisesti. Myönteisesti asiaan suhtautuva nuori voi kokea itsensä tuntevaksi, kokevaksi, kasvavaksi ja oppivaksi ihmiseksi, joka on omatoiminen eikä lannistu elämäntilanteestaan ja kykenee kantamaan vastuuta itsestään ja muista ihmisistä. Kielteisesti syrjäytymiseen suhtautuva on masentunut ja eristäytynyt oman elämänsä sivustakatselija, joka ei tunne oloaan merkitykselliseksi. (Kemppinen 1997, 133.)

Miten nuorisotyöllä voidaan ehkäistä syrjäytymistä? Kerron nuorisotyön toimintamuodoista enemmän luvussa 5, mutta yksi keino syrjäytymisen ehkäisyyn on

Kemppisen (1997, 133) mielestä kerho- ja harrastustoiminnan tukeminen ja siihen ohjaaminen. Kuten jo yllä on todettu, syrjäytymisuhan alla olevat nuoret saattavat olla vähävaraisia ja harrastuksiin osallistuminen voi siksi olla mahdotonta. Avoimen nuorisotilatoiminnan ylläpitäminen tarjoaa matalankynnyksen toimintaa, johon voi ilmaiseksi osallistua kuka vaan. Toinen syrjäytymistä ehkäisevä asia on Kemppisen (1997,133) mukaan se, että nuorisotyöntekijällä ei ole ”viranhaltijan leimaa” eli nuoret saattavat helpommin avautua asioistaan nuorisotyöntekijälle kuin esimerkiksi sosiaalityöntekijälle.

3 KATSAUS NUORISOTYÖN HISTORIAAN JA LAINSÄÄDÄNTÖÖN

Jotta voisimme ymmärtää nuorisotyön nykytilaa, täytyy tehdä pieni katsaus siihen, mistä nuorisotyö on lähtenyt liikkeelle. 1900-luvun alkupuolella nuorisotyö perustui ensisijaisesti uskontoon, kasvatukseen ja politiikkaan. Nuorisotyöstä huolehtivat pääasiassa seurakunnat sekä järjestöt. Kirkkolaki velvoitti papistoa huolehtimaan, että rippikoulua käynyt nuoriso ei vieraantuisi uskosta. Suomen itsenäisyyden alkuaikoina Mannerheimin lastensuojeluliitto ylläpiti nuorille tarkoitettua kerhotoimintaa. Toiminnalla pyrittiin tukemaan kasvavan sukupolven ruumiillista ja siveellistä kehitystä ennaltaehkäisevän valistuksen, kasvatuksen ja harrastusten avulla. (Nieminen 1995, 98, 104, 162–163.)

Nuorisotyö tuli osaksi kunnallista hallintoa, kun opetusministeriö vuonna 1944 hyväksyi valtion nuorisotyölautakunnalle johtosäännön, jonka mukaan lautakunnan tuli muun muassa seurata nuorten vapaa-ajan käyttöä, edistää nuorisotutkimusta sekä antaa nuorisoa koskevia lausuntoja. Ennen 1950-lukua aloitettiin erityisten nuorisotilojen suunnittelu eri tahojen yhteiskäyttöön. Rahoitus nuorisotyöhön saatiin väkijuomayhtiön vuosivoitosta sekä veikkausvoittovaroista. (Nieminen 1995, 220, 223, 227, 230.)

Ensimmäinen nuorisonohjaajien opintolinja alkoi yksivuotisena Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa vuonna 1945. Työntekijöiden kouluttaminen siirsi vastuuta nuorisotyöstä järjestöjen vapaaehtoistyöntekijöiltä koulutetuille nuorisonohjaajille. Vuonna 1950 määriteltiin tarkemmin nuorisonohjaajien tehtävänkuva, johon kuului nuorison harrastusten ja vapaa-ajan käytön seuraaminen, toimintaedellytysten luominen nuorisokasvatuksen eri muodoille sekä kasvatuksellisen yhteistoiminnan tukeminen. (Nieminen 1995, 303, 307.)

Nuorten vapaaseen oleskeluun perustunut avoin nuorisokahvilatoiminta sai alkunsa vuonna 1957. Nuorisokahviloiden perustamiseen johti huoli sellaisten nuorten vapaa-ajanvietosta, jotka eivät kuuluneet järjestöihin. Nuoret haluttiin pois kaduilta

harrastustoiminnan pariin, jotta yleisten tilojen järjestyshäiriöiden määrä vähenisi. (Kemppinen 1999, 40 & Nieminen 1995, 326, 328.)

Nuorisotyön politisoituminen sai aikaan sen, että vuonna 1972 saatiin luotua Laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtioneuvosta. Lain ensimmäisessä pykälässä määriteltiin, että ”nuorisotoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa nuorten vapaata kansalaistoimintaa. Nuorisotyöllä tarkoitetaan sitä työtä, jolla luodaan edellytyksiä nuorisotoiminnalle ja tuetaan sitä.” (Nieminen 1995, 360.)

1970-luvulla avoimen nuorisotilatoiminnan sisältöä alettiin kehittää, ja nuorten osallistuminen avoimeen toimintaan oli kiinteämpää kuin järjestötoimintaan osallistuminen. Lainsäädännön avulla saatiin vakiinnutettua ja virallistettua silloiset käytännöt. Nuorisotyön seuranta- ja valvontatehtävistä vastasivat vuodesta 1975 lähtien läänien nuorisolautakunnat. (Nieminen 1995, 361, 363, 369).

Aikaisemmin erittäin aktiivinen järjestötoiminta hiipui 1980-luvulle tultaessa. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn alettiin panostaa enemmän, ja marginalisoitumista pyrittiin ehkäisemään. 1990-luvulle siirryttäessä syrjäytyvien nuorten tukeminen ja uusien työmenetelmien kehittäminen olivat nuorisotyön tärkeimpiä toimia. Julkisen nuorisotyön keskeisimmät työmuodot olivat avointen ovien toiminta, erityisnuorisotyö ja työpajatoiminta. (Silvennoinen 2001, 23.)

Ensimmäiset nuorten työpajat on perustettu Suomeen 1980-luvulla, ja niiden tavoitteena oli toimia apuvälineenä, joiden avulla pyrittiin löytämään uusia ratkaisuja koulutuksesta ja työelämästä syrjäytymisen ongelmiin. Työpajojen kohderyhmänä olivat kouluttamattomat ja työttömät nuoret, joiden katsottiin olevan syrjäytymisvaarassa. 1990-luvun lama laajensi työpajojen kysyntää, ja työpajoja perustettiin melkein jokaiseen kuntaan. Laman jälkeen toiminta on vakiintunut ja asiakaskunta on muuttunut entistä haasteellisemmaksi. 2000-luvulla toiminta on tarpeiden mukaan muuttunut valmennus- ja kuntoutuspainotteiseksi. (Historiaa 2010, [Viitattu 22.10.2010].)

1990-luvulla talouskriisin vaikutukset näkyivät siis myös nuorisotyössä. Kunnat vähensivät nuorisotyön rahoitusta samalla kuin nuoriso-ongelmat lisääntyivät. Päätösvaltaa siirrettiin valtiolta kunnille, jotka saivat itse päättää hallintorakenteistaan sekä nuorisotoimen viroista ja niiden kelpoisuusvaatimuksista. Nuorisotyössä alettiin korostaa myös nuorten elämänlaadun parantamista ja hyvinvoinnin edistämistä laaja-alaisesti. Vuonna 1995 säädetyssä nuorisotyölaissa annettiin nuorisotyön käsitteelle uusi sisältö. Nuorisotyön uudessa määritelmässä korostettiin kokonaisvaltaista vaikuttamista nuorten elämäntilanteeseen, ja eri hallintoalojen välistä yhteistyötä tulisi lisätä nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Nuorisotyön käsitteestä erotetaan laissa nuorisotoiminta, jolla tarkoitetaan nuorten kasvua ja kansalaisvalmiutta edistävää kansalaistoimintaa. (Silvennoinen 2001, 6-8, 12.)

Nuorisotyö saattaa joidenkin mielestä näyttää ”puuhastelulta ja oleskelulta”, mutta se perustuu kuitenkin täysin lainsäädäntöön. Tällä hetkellä noudatettava nuorisolaki on tullut voimaan 1.3.2006. Nuorisolain tavoitteet ilmaistaan seuraavasti:

Tämän lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (L 27.1.2006/72, 1§)

Laki määrittelee nuoriksi alle 29-vuotiaat, ja nuorisotyö asetetaan laissa kuntien vastuualueelle. Nuorisotyön muodoiksi laki luettelee:

Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. (L 27.1.2006/72, 7§.)

Nuorisolaissa määritellään myös, miten ja kenen kanssa nuorisotyötä toteutetaan.

Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. (L 27.1.2006/72, 7§.)

Nykyisin käytössä olevaa nuorisolakia on päivitetty, ja uusi nuorisolaki tulee voimaan 1.1.2011. Opetusministeriön työryhmän mukaan valtaosa suomalaisista nuorista voi hyvin, mutta sosiaalinen ja henkinen syrjäytyminen ovat lisääntyneet. Sektorirajojen olemassaolo, toimivallan ja vastuunjaon epäselvyydet, salassapitosäännösten tulkinnalliset eroavuudet sekä avoimen yhteistyöasenteen, osaamisen ja johtamisen puute häiritsevät edelleen tiedonkulkua ja moniammatillisen avun järjestämistä. Uuden lain yhtenä tavoitteena on parantaa julkisten palveluiden saatavuutta sekä tehostaa nuorten sosiaalista vahvistamista varhaista tukea parantamalla. Tavoitteena on parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. (Monialaisen viranomaisyhteistyön ja etsivän nuorisotyön lakisääteistäminen 2009, 15.)

Laissa säädetään muun muassa kuntien viranomaisten välisestä monialaisesta yhteistyöstä. Kuntiin tulee jatkossa koota nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, joka huolehtii yleistasolla palveluiden toimivuudesta. Verkostoon kuuluu toimijoita opetus-, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimesta sekä edustajat myös työ-, puolustus- ja poliisihallinnosta. Verkoston yhtenä tehtävänä tulee olemaan tiedon kerääminen nuorten kasvu- ja elinoloista sekä saadun tiedon arviointi, ja sen avulla paikallisen päätöksenteon tukeminen. Verkoston tulisi myös edistää palveluiden saatavuutta, riittävyttä ja laadukkuutta. Verkoston tehtävänä on lisäksi tehostaa palveluihin ohjautumista ja palvelusta toiseen siirtymistä. Tarkoituksena on huolehtia palveluiden toimivuudesta paikallistasolla. (Monialaisen viranomaisyhteistyön ja etsivän nuorisotyön lakisääteistäminen 2009, 10, 15.)

Uuteen lakiin on kirjattu, että jokaisessa kunnassa tulee nimetä viranhaltija vastaamaan etsivän nuorisotyön toteuttamisesta. Etsivällä nuorisotyöllä pyritään löytämään syrjäytymisuhan alla olevia nuoria ja auttamaan heitä palveluiden ja tuen piiriin. Lakiin on lisätty myös säännökset siitä, missä tapauksissa nuoren yhteystiedot täytyy luovuttaa etsivälle nuorisotyölle varhaisen tuen tarjoamista varten. (Monialaisen viranomaisyhteistyön ja etsivän nuorisotyön lakisääteistäminen 2009, 16.)

4 NUORISOTYÖN TAVOITTEET JA TEHTÄVÄT

Nuorisotyö on yhteisöllistä ja ohjattua toimintaa, joka perustuu nuorten tarpeisiin ja vapaaehtoiseen osallistumiseen. Nuorisotyötä tekevät muun muassa erilaiset järjestöt ja yhdistykset, kunnat ja seurakunnat. Tavoitteena on vaikuttaa nuorten ymmärrykseen, arvostukseen, tietoihin, taitoihin sekä tulevaan toimintaan. Nuorisotyön tehtävänä on auttaa nuoria liittymään yhteiskuntaan sekä tarjota mahdollisuuksia kehittää persoonallisuutta, kulttuuria sekä yhteiskuntaa. (Nieminen 2007, 51.)

Nuorisotyö on ammatillisena kenttänä varsin tuore, ja se on muotoutunut vakavasti otettavaksi ammatilliseksi toiminnaksi vasta muutamia vuosikymmeniä sitten. Nuorisotyön katsotaan koskevan useimmiten lasten ja nuorten vapaa-ajan viettoa, harrastustoimintaa sekä muuta epämuodollista ja vapaaehtoista toimintaa. Ammattikuntana nuorisotyöntekijät määrittelevät työnsä kasvatukseksi ja kokevat toimivansa kolmantena kasvatustahona vanhempien ja koulun lisäksi. (Hirvonen 2009, 41, 50.)

Nuorisotyöllä voidaan katsoa olevan neljä perustehtävää eli funktiota, jotka ovat sosialisatiofunktio, personalisatiofunktio, kompensatiofunktio sekä resursointi- ja allokointifunktio. Edellä luetellut funktiot eivät ole toisensa poissulkevia, vaan niitä voidaan toteuttaa yhtäaikaaisesti. (Nieminen 2007, 23, 27.)

Sosialisatiofunktion avulla nuori liittyy oman yhteisönsä, kulttuurin ja yhteiskunnan jäseneksi omaksuen vallitsevan yhteiskuntajärjestyksen sekä arvot, normit ja toimintamallit. Sosialisatian kautta yksilön osallistuminen oman yhteisönsä kehittämiseen ja uudistamiseen mahdollistuu. (Hirvonen 2009, 52–53; Nieminen 2007, 23.) Nuorisotilat tarjoavat vapaa-ajan vieton lisäksi mahdollisuuden vaikuttavaan osallistumiseen. Osallistumista tukevia toimintamuotoja ovat esimerkiksi nuorisovaltuustot, jotka pystyvät osallistumaan kunnalliseen päätöksentekoon ja paikallisiin asioihin. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2007, 221.)

Toisen perustehtävän eli personalisaatiofunktion tavoitteena on ohjata ja tukea nuorten identiteetin persoonallista kasvua ja kehitystä. Tämän tehtävän täyttämisen edellyttää nuorisotyöntekijöiltä yksilöllisyyden, ainutlaatuisuuden ja oma-leimaisuuden tunnustamista, tunnistamista ja tukemista. Nuorisotyön tehtävänä on kehittää jokaisessa nuoressa olevia henkilökohtaisia mahdollisuuksia tarjoamalla innostavia oppimiskokemuksia ja tilaisuuksia inhimilliseen kasvuun. (Hirvonen 2009, 52–53; Nieminen 2007, 24.)

Kompensaatiofunktion tehtävän on tasoittaa yllä mainittujen funktioiden puutteita tai epätasaisuuksia. Nuorisotyöllä pyritään siis auttamaan niitä nuoria, joilla on puutteita esimerkiksi elämönhallintataidoissaan tai omassa persoonallisessa kasvussaan. Nuorisotyöllä ei kuitenkaan välttämättä pystytä korjaamaan kaikkia puutteita, joten silloin tehtävänä on ohjata nuori esimerkiksi lastensuojelun, päihdehuollon tai muiden sosiaalipalveluiden piiriin. (Hirvonen 2009, 52–53; Nieminen 2007, 25.)

Neljännän funktion, eli resursointi- ja allokointifunktion, tehtävänä on vaikuttaa yhteiskuntaan siten, että nuorille osoitettaisiin tarpeeksi voimavaroja ja ne suunnattaisiin oikein. Tavoitteena on saada nuoret vaikuttamaan omien järjestöjensä kautta heitä koskeviin asioihin. Esimerkkinä tästä funktiosta voisi mainita kuntien nuorisovaltuustot, jotka pyrkivät omassa kunnassaan edistämään nuorten hyvinvointia poliittisen vaikuttamisen kautta. (Hirvonen 2009, 52–53; Nieminen 2007, 23.)

Nuorisotyötä tehdään erilaisissa epämuodollisissa oppimisympäristöissä, joissa työntekijät tietoisesti ja tavoitteellisesti innostavat, motivoivat ja auttavat nuoria oppimaan kokemuksistaan. Oppimisympäristöjä voidaan erotella kohderyhmän, sosiaalimuodon, organisointimuodon ja tilan perusteella. Kohderyhmällä tarkoitetaan eri ikäryhmille järjestettyä toimintaa, ja sosiaalimuotoja ovat esimerkiksi pienryhmätoiminta sekä yksilö- ja yhdyskuntatyö. Nuorisotyön oppimisympäristön organisointimuoto voi olla pysyvä tai projektiluonteinen toiminta. Tiloilla tarkoitetaan käytössä olevia fyysisiä toimintatiloja. (Nieminen 2007, 28–31.)

Nuorisotyön kokonaisuuteen kuuluu funktioiden ja oppimisympäristöjen lisäksi eettisten ominaisuuksien muodostama eetos, jolla tarkoitetaan nuorisotyön ar-

vosidonnaista suhtautumista maailmaan ja ihmisiin. Nuorisotyön eetokseen kuuluvat muiden muassa käsitykset oikeasta ja väärästä sekä hyvästä ja pahasta. Yleiskäsitysten lisäksi jokaisella nuorisotyön organisaatiolla voi olla oma eetosensa. Yleisen nuorisotyön eetoksen peruskiviä ovat voluntarismi eli vapaaehtoisuus, nuorten tarpeiden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, nuorten kansalaisuuden lujittaminen, aikuisten kasvatusoikeus ja – vastuu sekä arvoperustan suhteellisuus ja moniarvoisuus. (Nieminen 2007, 33–37.)

Nuorisotyön kokonaisuus muodostuu siis nuorisotyön funktioista, oppimisympäristöistä ja eetoksesta. Nieminen (2007, 38–39) korostaa, että nuorisotyössä nuoret kohdataan yksilöllisesti heidän ajatuksiaan, kiinnostuksiaan ja tunteitaan kunnioittaen. Jokainen nuori nähdään arvokkaana, eikä tuohon arvoon vaikuta suoritukset, mielipiteet tai muut ominaisuudet. Ohjauksellisuus, yhteisöllisyys ja toiminnallisuus ovat nuorisotyön tärkeitä osa-alueita, joiden avulla pyritään tarjoamaan sosiaalisia kontakteja ja vuorovaikutustilanteita, tukea ja turvaa ongelmatilanteissa, käytännön toimintaa ja itse tekemistä konkreettista oppimista varten. (Nieminen 2007, 38–39.)

Petri Cederlöf (2004, 51) listaa pienissä kunnissa tekemänsä tutkimuksen perusteella kunnallisen nuorisotyön keskeisimmiksi tehtäviksi muun muassa

- kaikille tarjottavan tiedotuksen ja neuvonnan, yksilöllisen nuorten tarvelähtöisen ohjauksen ja neuvonnan sekä tietokoneiden ja Internetin käyttömahdollisuuden tarjoamisen nuorille.
- nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien tarjoamisen.
- nuorisotilatoiminnan ylläpidon sekä nuorten (viikonloppu-)illanvieton mahdollistamisen ja ohjauksen.
- säännöllisen kerho- ja harrastustoiminnan, matkojen, tilaisuuksien ja tapahtumien tarjoamisen, järjestämisen ja ohjauksen.
- paikallisten yhdistysten taloudellisen tukemisen, motivoinnin ja aktivoinnin.
- kausittaisen tai tilannekohtaisen sosiaalisen ja etsivän (erityis-)nuorisotyön.
- nuorten vanhemmille ja yhteistyökumppaneille suunnatun tiedottamisen.
- nuorisotyön ja nuorisotoiminnan ohjauksen ja tuottamisen kehittämisen.

– nuorten elämää koskevan tiedon kokoamiseen sekä päätöksentekoon ja toimintaan vaikuttamisen.

Nuorisotyö tuottaa siis nuorille toimintaa, toimintamahdollisuuksia ja toimintaedellytyksiä. Lisäksi se tarjoaa monenlaisia tietoja, taitoja ja sosiaalisia kontakteja sekä tukea elämänhallintaan. Nuorisotyöllä pyritään lisäämään osallisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia. Nuorisotyö tarjoaa tarpeen mukaan myös erityistä tukea ja ongelmien ratkaisukeinoja sekä ongelmien ehkäisyä. Näiden kaikkien edellä mainittujen lisäksi nuorisotyön tehtävänä on valvoa nuorten etuja yhteiskunnassa. (Cederlöf 1998, 22.)

Nuorisotyöllä on myös monia yhteiskunnallisia merkityksiä. Nuorisotyöllä tavoitetaan monia ihmisiä ja heihin saadaan muodostettua lähikosketus ja laaja kontaktipinta. Nuorisotyöllä tuetaan nuorten kansalaisvalmiuksien ja hyvinvoinnin kehitystä sekä toimitaan yhteistyössä kodin, koulun ja sosiaalitoimen kanssa täydentäen niiden jättämiä tyhjiöitä ja aukkoja. Nuorisotyöllä pyritään ennaltaehkäisemään, välttämään ja vähentämään ongelmia nuorten elämässä. Nuorisotyöllä voidaan ylläpitää ja kehittää uusia oppimisen mahdollisuuksia sekä kasvattaa yleistä toimintakykyä ja toimintaedellytyksiä. Nuorisotyön tarkoituksena on myös ylläpitää ja uusintaa yleishyödyllistä positiivista arvoperustaa. Nuorisotyö toimii eräänlaisena välittäjänä viemällä tietoa yhteiskunnan eduista kansalaisille ja kansalaisten eduista virallisille instituutioille, ja se rakentaa siltaa kansalaistoiminnan ja virallisen yhteiskuntainstituution välille. Lisäksi nuorisotyö tuottaa jatkuvasti uutta tietoa, jonka avulla voidaan tehdä kehitystyötä. (Cederlöf 1998, 22.)

5 NUORISOTYÖN TOIMINTAMUODOT

Nuorisotyötä tekevät monet eri tahot, kuten kunnat, seurakunnat, yksityiset palveluntuottajat sekä järjestöt. Julkisen sektorin, eli kaupunkien ja kuntien, järjestämä nuorisotyö voidaan jakaa neljään toimintamuotoon, jotka ovat avoin nuorisotilatyö, erityisnuorisotyö, työpajatoiminta sekä muu nuorisotyö. (Kemppinen 1999, 39.) Nuorisotyön toimintamuotoja pyritään kehittämään jatkuvasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti vastaamaan nuorten tarpeita. Seuraavaksi kerron jokaisesta Kemppisen jaottelimesta toimintamuodosta tiivistetysti olennaisimpia asioita, mutta painopiste on avoimessa nuorisotilatyössä.

5.1 Avoin nuorisotilatyö

Nuorisotilojen avointen ovien toiminta on yksi nuorisotyön keskeisimmistä toimintamuodoista. Suomessa on yhteensä yli 1100 nuorisotilaa, joista kunnat omistavat noin puolet ja toinen puoli on vuokratiloja (Puura 21.1.2010). Nuorisotiloilla nuoret voivat tavata toisiaan sekä nuorisotyöntekijöitä, ja ne ovat ensisijaisesti tarkoitettu nuorten omaa toimintaa varten. Nuorisotilojen käyttäjät ovat useimmiten alle 18-vuotiaita. Varhaisnuorille ja varsinaiseen nuorisotilatoimintaan suunnataan yleensä tietyt toiminta-ajat, jolloin tilat ovat kyseisen ikäryhmän käytössä. Nuorisotilat mielletäänkin yleensä alueiden toimintakeskuksiksi, joita käyttävät monet eri ikäryhmät ja erilaiset järjestöt. (Kemppinen 1999, 39, 42).

Kaikilla nuorilla on mahdollisuus osallistua avointen ovien nuorisotoimintaan. Tarkoituksena on tarjota nuorille matalan kynnyksen kokoontumispaikka. Nuorisotiloilla nuoret voivat tavata toisiaan, pelata erilaisia pelejä, lukea lehtiä, kuunnella musiikkia tai katsoa televisiota, käyttää tietokonetta tai osallistua erilaisiin harrasteryhmiin. Useimmat nuorisotilat järjestävät myös retkiä luontoon tai muihin nuoria kiinnostaviin kohteisiin. (Kemppinen 1999, 40–41.) Tiloilla järjestettävän toiminnan lähtökohdina ovat nuorten toiveet ja tarpeet, mutta siihen vaikuttaa myös nuorisotyöntekijän osaaminen ja kiinnostuksen kohteet. (Kylmäkoski 2007, 394.)

Nuorisotilatyöhän kuuluu perinteisesti tietty toiminnan vapaus. Kasvatuksellisuutta toimintaan tuo kuitenkin esimerkiksi tilojen säännöt, jotka ovat useimmiten nuorten itsensä laatimia. Nuorisotilat ovat turvallisia areenoja yhteisten sääntöjen luomisen ja noudattamisen harjoitteluun. Sääntöjen laatimiseen vaaditaan neuvottelutaitoja, mielipiteiden perustelemista sekä kykyä asettua toisen asemaan ja ottaa toiset huomioon. Sääntöjen rikkomisesta seuraa luonnollisesti erinäisiä sanktioita. (Kylmäkoski 2007, 396–398.)

Nuorisotilojen toiminnalla voidaan vaikuttaa hyvinkin monenlaisiin asioihin. Kylmäkoski (2007, 400) painottaa, että pintapuolisen keskustelun lisäksi nuoria voidaan ohjata ja haastaa kohtaamaan ja kyseenalaistamaan muun muassa omia ennakkoluulojaan esimerkiksi sukupuolisidonnaisia rooli-odotuksia, koulunkäyntiä, päih-teitä tai erilaisuutta kohtaan. Nuorisotiloja ei tulisi nähdä pelkästään paikkoina, joissa voi purkaa ylimääräistä energiaa tai käyttää ylimääräistä aikaa.

Avoimen nuorisotilatoiminnan tavoitteena on vahvistaa nuorten elämänhallinta- ja vuorovaikutustaitoja, ja sillä tuetaan nuoren koulunkäyntiä, harrastuksia ja vapaa-ajanviettoa sekä kannustetaan päih-teettömyyteen. Nuorisotilalla nuorilla on mahdollisuus keskustella heistä kiinnostuneiden, turvallisten aikuisten kanssa. Perinteisiä nuorisotiloilla käytettäviä kasvatusvälineitä ovat kahvinkeitin, biljardi ja pöytä-tennis, sillä keskusteleminen nuorten kanssa voi sujua paremmin, kun samaan aikaan puuhaillaan jotain muuta. (Kylmäkoski 2007, 395.)

5.2 Erityisnuorisotyö

Erityisnuorisotyö on kohdennettua toimintaa, jolla pyritään auttamaan ja tukemaan riskiolosuhteissa ja vaikeissa elämäntilanteissa eläviä nuoria. Erityisnuorisotyön asiakkaana voivat olla esimerkiksi syrjäytyneet tai syrjäytymisuhan alla olevat, päihde- tai mielenterveysongelmista kärsivät tai rikostaustaiset nuoret. Asiakkaita voivat olla myös maahanmuuttajat tai vammaiset nuoret. Erityisnuorisotyössä liikutaan monesti nuoren luo, toisin kuin avoimessa nuorisotilatoiminnassa. Tavoitteena on saada asiakas osaksi yhteiskuntaa ja omaa yhteisöään, sekä vahvistaa nuo-

ren elämänhallintaa ja tukea nuorta ottamaan vastuuta itsestään. (Kemppinen 1999, 46–47.)

5.3 Työpajatoiminta

Nuorten työpajat ovat moniammatillisesti toteutettuja työharjoittelupaikkoja, jotka ovat tarkoitettu alle 25-vuotiaille työttömille nuorille. Työpajatoiminta sijoittuu sosiaalialan palveluiden sekä avoimen koulutus- ja työmarkkinoiden välimaastoon. Työpajat ovat opetus- ja työministeriöiden rahoittamia, ja ne ovat nuorille hyviä paikkoja elämäntaitojen kehittämiseen, yhteisölliseen kasvuun ja työn ohessa oppimiseen. Työpajat tarjoavat mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun työntekoon sekä räätälöityyn koulutukseen, sen loppuun suorittamiseen tai avoimille työmarkkinoille työllistymiseen. Nuorten työpajoilla hyödynnetään sekä yksilö- että ryhmäohjausta. (Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset 2006, 1-2.)

Nuorten työpajojen ylläpitämisen edellytyksenä on, että toiminta kohdennetaan nuorille ja että ylläpitäjällä on osaamista nuorten tarpeet huomioivista menetelmistä. Ylläpitäjällä täytyy myös olla vakituista ja ammattitaitoista henkilökuntaa, joka suunnittelee toiminnan sisältöjä. Työpajat tekevät moniammatillista yhteistyötä ja hyödyntävät paikallisia yhteistyöverkostoja. Työpajat seuraavat jokaisen nuoren yksilöllistä etenemistä kohti tavoitteita, ja raportoivat siitä palvelun ostaneelle taholle, esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimistolle. Lisäksi työpajojen tulee seurata myös työnsä vaikuttavuutta eli seurata nuorten sijoittumista työpajajakson jälkeen. (Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset 2006, 1-2.)

5.4 Muu nuorisotyö

Nuorisotyötä kehitetään jatkuvasti vastaamaan yhteiskunnallisia tarpeita. Kemppinen (1999, 65) nimeää muiksi nuorisotyön toimintamuodoiksi nuorisotiedotuksen ja – neuvonnan, katupartiot, selviämisasemat sekä etsivän nuorisotyön. Näitä toimintamuotoja ei pidä kuitenkaan nähdä muista toimintamuodoista erillisinä, vaan ne voivat olla osa kokonaisvaltaista nuorisotyötä.

Kuntien nuorisotiedotuksen ja – neuvonnan palvelupisteissä on saatavilla ammattitaitoista apua, tukea ja tietoa erilaisissa nuorten elämään liittyvissä kysymyksissä. Nuorisotiedotuksen ja – neuvonnan tavoitteena on auttaa nuoria itse halutessaan ratkaisemaan omia ongelmiaan erilaisten välineiden, kuten vihkosten, oppaiden ja Internetin, avulla. Nuorisotiedotus ja -neuvonta sisältävät myös nuoren henkilökohtaista neuvontaa. Palveluita suunnataan kaikille, myös riskioloissa eläville, nuorille. (Nuorisotiedotus, 4.4.2005)

Katupartioilla tarkoitetaan eri toimijoiden muodostamia partioita, jotka etsivät päihdyneitä nuoria erityisesti viikonloppuöisin tai suurten juhlapäivien öinä. Katupartioiden pääasiallisena tavoitteena on valvoa nuorten päihteidenkäyttöä sekä ennaltaehkäistä alkoholimyrkytyksiä ja muita alkoholinkäyttöön liittyviä vaaratilanteita. Päihdyneitä nuoria voidaan tarvittaessa viedä selviämisasemalle lepäämään. (Kempinen 1999, 67.) Seinäjoella katupartioita järjestetään kaupungin nuorisotoimen ja seurakunnan nuorisotyön yhteistyönä esimerkiksi koulunpäättäjäisviikonloppuna.

Etsivällä nuorisotyöllä on paljon yhteistä erityisnuorisotyön kanssa. Sen avulla yritetään tavoittaa syrjäytymisuhan alla olevia nuoria. Ohjaamisen ja opastamisen kautta nuorille yritetään järjestää esimerkiksi koulu- tai työpaikkoja sekä yritetään motivoida nuoria tulevaisuudensuunnitteluun. (Kempinen 1999, 67.) Uusi nuorisolaki painottaa syrjäytymisen ehkäisyä ja lakisääteistää etsivän nuorisotyön. Lain yhtenä tavoitteena on helpottaa nuorten tavoittamista ja varhaisempaa puuttumista laajentamalla tietojenantovelvollisuutta. (L 20.8.2010/693.)

6 NUORISOTILA RYHMIEN AREENANA

Oman tietämykseni ja kokemukseni pohjalta voin sanoa, että nuorisotilat ovat paikkoja, jonne nuoret tulevat viettämään vapaa-aikaansa erilaisten pelien ja aktiviteettien sekä ystäviensä pariin. Nuorisotilalla olevat nuoret ovat eri-ikäisiä, eri kaupunginosista ja erilaisista kulttuuri- ja perhetaustoista. Heillä jokaisella on oma persoonansa sekä tapansa ja halunsa toimia tietyin tavoin. Ihmisten kerääntyessä samaan fyysiseen tilaan ja vuorovaikutuksen käynnistyessä alkaa erilaisten ryhmien muodostuminen. Seuraavaksi käsittelem erilaisten ryhmien muodostumista, ryhmässä toimimista sekä kahta ryhmään liittyvää negatiivista ilmiötä: turvattomuutta ja kiusaamista.

6.1 Eritasoiset ryhmät

Suurin osa nuorista kuuluu jonkinlaiseen ryhmään, jonka jäsenillä yleensä on jokin yhdistävä tekijä. Samaan ryhmään kuuluvat nuoret ovat yleensä monessa suhteessa samankaltaisia, mikä johtuu muun muassa ryhmän normeista ja ryhmäpaineesta. Nuorten ryhmille ominaista on se, että ne eivät ole kovin pysyviä, vaan nuoret kuuluvat moniin eri ryhmiin ja siirtyvät ryhmästä toiseen. Ryhmän jäsenten varttuessa luottamuksellisuus ja ryhmän jäsenilleen suomat vapaudet lisääntyvät. (Nurmi ym. 2006, 148–150.)

Nuorisotilatoiminta tarjoaa nuorille mahdollisuuksia monentasoiseen ryhmätoimintaan. Laajimmassa merkityksessä nuoria voi kokea kuuluvansa tietyn alueen nuorisotilan tai – tilojen yhteisöön. Yhteisöllä tarkoitetaan ryhmää, jonka jäsenillä on jotakin yhteistä (Jauhiainen & Eskola 1994, 43). Yhteisöön voi kuulua, vaikka siinä ei toimisikaan aktiivisesti. Yhteisöillä on tärkeä rooli identiteetin rakennusprosessissa, sillä erilaiset yhteisöt tarjoavat aineksia identiteetin rakentamiseen. (Kopakkala 2005, 30–31.)

Avointen ovien nuorisotilatoimintaan osallistuessaan nuori astuu satunnaiseen ryhmään, jossa nuoret ovat tilapäisesti ja sattumalta tekemisissä toistensa kanssa. Satunnaisille ryhmille on olennaista vuorovaikutuksen sitoutumattomuus sekä vain yksilöllisten tavoitteiden toteuttaminen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 54; Kopakkala 2005 32.) Kopakkala (2005, 33) huomauttaa, että satunnaisesta ryhmästä puuttuvat selkeästi sovitut normit ja tavat, joten nuorisotilatoiminta ylittää osittain satunnaisen ryhmän kriteerit.

Joukosta muodostuu ryhmä, kun sen jäsenillä on yhteinen tavoite, keskinäistä vuorovaikutusta sekä käsitys ryhmään kuuluvista jäsenistä (Kopakkala 2005, 36). Satunnaisten ryhmien lisäksi nuorisotilalla on mahdollista muodostaa myös tavoitteellisia ryhmiä, jotka pyrkivät tiettyyn yhteiseen tavoitteeseen. Tavoitteellisten ryhmien avulla nuoret pystyvät toteuttamaan sekä omia persoonallisia halujaan että muokkaamaan ympäristöään yhteisön avulla. Näitä ryhmiä syntyy aina tarpeen mukaan, ja ne kehittyvät vaiheittain. (Jauhiainen & Eskola 1994, 50, 52.) Nuorisotiloilla selkeimpiä tavoitteellisia ryhmiä ovat talotoimikunnat, jotka osallistuvat esimerkiksi nuorisotilan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä hankintojen tekemiseen.

6.2 Ryhmässä toimiminen

Jokaisessa ryhmässä sen jäsenillä on jokin rooli. Yhteisön kannalta rooleja voidaan jaotella kolmeen eri ryhmään: kollektiiviset, sosiaaliset ja persoonalliset roolit. Kollektiivinen rooli määrittyy fyysisen olemuksemme perusteella. Sosiaalinen rooli valikoituu sopimuksen mukaan, kuten esimerkiksi nuorisotilalla ohjaaja ja nuori ovat sellaisia rooleja, jotka edellyttävät toisiaan. Persoonallisiin rooleihin liittyy henkilökohtaisia tunteita eikä niitä voi vaihtaa pelkästään sopimuksella. Esimerkkinä persoonallisista rooleista voisi olla kiusaaja ja kiusattu. (Kopakkala 2005, 100.) Ryhmän tulee toiminnan alussa selvittää, mitä rooleja tavoitteeseen pääsyyn tarvitaan, ja sen jälkeen roolit jaetaan ryhmäläisille. Roolien mukaan jakautuu myös valta ja vastuu. (Jauhiainen & Eskola 1994, 119, 123.)

Nuorisotiloilla käyviä nuoria voidaan luokitella viiteen eri luokkaan piipahtajista sitoutuneisiin toimijoihin. Piipahtaja käy tilalla satunnaisesti eikä osallistu tarjottaviin toimintamahdollisuuksiin. Vakiokävijä on yhteisön jäsen, joka käyttää kavereidensa kanssa omatoimisesti tilan valmiita palveluita, kuten biljardia ja pelikoneita, mutta ei osallistu arjen askareisiin tai päätöksentekoon. Osallistuja osallistuu yhteisen toiminnan lisäksi pidempiaikaisiin tavoitteellisiin tekemisiin, kuten leireihin ja retkille. Toimijat tekevät töitä yhteisten asioiden eteen, ja sitoutuneet toimijat kantavat kokonaisvaltaisesti vastuuta jostain toiminnoista sekä osallistuvat toiminnan kehittämiseen. (Gretschel 2007, 194–195.)

Ryhmän toimintaa ohjaavat viralliset tai epäviralliset normit eli säännöt. Normien avulla ryhmä saadaan toimimaan yhdenmukaisesti. Kulttuurin yleinen normisto ohjaa kaikkia ryhmiä, mutta joidenkin täytyy työstää juuri omalle ryhmälleen sopivat normit. (Jauhiainen & Eskola 1994, 121–122.)

Ryhmä valvoo yhdenmukaisuuttaan erilaisten sanktioiden avulla. Mukautumisesta annetaan palkkioita, kuten hyväksyntää ja vastuuta, ja normeja rikkovaa jäsentä voidaan rangaista esimerkiksi sulkemalla ulos ryhmästä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 121.) Nuorisotilan arjen sujuvuuden kannalta on hyvin tärkeää, että tilalla on tietyt säännöt, joiden mukaan toimitaan. Yleensä säännöt laaditaan yhdessä nuorten kanssa, ja ne ripustetaan kaikkien nähtäville. Sääntöjen noudattaminen saattaa kuitenkin olla ylivoimaisen vaikeaa joillekin, joten täytyy laatia ohjeistukset myös langetettaville sanktioille. Yleisesti ohjaajien käytössä olevia sanktioita ovat tiloista poistaminen ja porttikielto. (Kylmäkoski 2007, 396–397.)

6.3 Ryhmien negatiiviset ilmiöt

Parhaimmillaan ryhmät voivat tarjota jäsenilleen tukea, läheisyyttä, voimaantumista, tiedon jakamista motivaatiota ja toivoa. Ryhmät tarjoavat mahdollisuuden harjoitella sosiaalisia taitoja, auttaa muita ja olla itse autettavissa sekä mahdollisuuden palautteen saamiseen ja antamiseen turvallisessa ympäristössä. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 14.) Ryhmissä esiintyy kuitenkin negatiivisiakin ilmiöitä, joista opinnäytetyössäni käsittelen turvattomuutta ja kiusaamista.

Turvallisuus on inhimillinen ja sosiaalinen peruspyrkimys ja arvo, joka merkitsee varmuutta, vaarattomuutta, ennustettavuutta ja levollisuutta. Turvallisuuden vastakohta turvattomuus tarkoittaa sitä, että turvallisuus ei toteudu. Turvattomuuden lähikäsitteitä ovat muun muassa riski, uhka, pelko ja vaara. (Niemelä 2000, 22–23.) Jos joku ryhmän jäsenistä rikkoo ryhmän sääntöjä, voi se aiheuttaa turvattomuuden tunnetta muissa ryhmäläisissä. Joidenkin nuorten on vaikeampi hillitä itseään ryhmätilanteissa, mikä saattaa aiheuttaa levottomuutta, hermostuneisuutta ja rauhattomuutta koko ryhmässä (Kempinen 1999, 131).

Veikon (2003, 26) mukaan turvallisuuden välttämätön ehto on väkivallattomuus. Väkivallattoman käyttäytymisen ehdoiksi hän luettelee muun muassa koskemattomuuden, oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon, suvaitsevuuden, kunnioituksen ja huomaavaisuuden. Veikko (2003, 40) huomauttaa, että oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen on kirjattu myös Suomen perustuslain seitsemänteen pykälään.

Väkivallan esiintyminen on sosiaalinen ilmiö, johon vaikuttavat yhteisön normit, ilmapiiri ja toimintatavat. Väkivaltaa esiintyy niissä yhteisöissä, joissa se voi elää ilman vastustusta. Vastustustahoja voivat olla esimerkiksi auktoriteetit, vuorovaikutustaidot, koti ja koulu sekä yhteiskunnan tuki. (Veikon 2003, 80.) Veikko kirjoittaa kirjassaan väkivallasta koulun näkökulmasta, mutta samat säännöt pätevät mielestäni myös avoimessa nuorisotilatoiminnassa: väkivaltaa ei pidä suvaita missään muodossa. Nuorisotiloilla auktoriteetteja ovat ohjaajat, joiden tehtävänä on pitää tilan ilmapiiri turvallisena ja puuttua väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

Turvattomuutta aiheuttaa väkivaltaisen käyttäytymisen lisäksi myös kiusaaminen. Kiusaamisesta kirjoitetaan paljon koulujen näkökulmasta, mutta kiusaamista voi esiintyä myös nuorisotiloilla. Veikko (2003, 64) määrittelee kiusaamisen tietoiseksi huonoksi kohteluksi, jolla pyritään järjestelmällisesti alistamaan toista. Kiusaamista voidaan jaotella myös fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kiusaamiseen. Fyysisellä kiusaamisella tarkoitetaan fyysistä väkivaltaa, jonka muotoja on lukuisia aina tönimisestä pahoinpitelyyn. Henkistä kiusaamista tehdään eleillä, ilmeillä ja sanoilla. Sosiaaliseen kiusaamiseen kuuluu kiusatun vuorovaikutussuhteisiin ja ystävyys-suhteisiin vaikuttaminen. (Hamarus 2008, 45–46.)

Kiusaaminen voi olla joko suoraa, jolloin hyökkäykset ovat suhteellisen avoimia, tai epäsuoraa, jolloin uhri voidaan sulkea pois ryhmästä tai eristää sosiaalisesti (Aaltonen ym. 2003, 327; Salmivalli 2010, 15). Useimmiten kiusaaminen on toisen nimitelyä tai pilkkaamista, ilmeilyä, nolaamista, tönimistä tai lyömistä (Lehtinen 2007, 16). Aaltosen ym. (2003, 326) mukaan esille tuleva kiusaaminen on lisääntynyt ja raaistunut, ja heidän mielestään on kuitenkin tärkeää erottaa leikinomainen kiusoittelu ja hännääminen varsinaisesta kiusaamisesta.

Kiusaamisessa on useimmiten kysymys vallan tavoittelusta. Kiusaaja pyrkii kiusaamisen avulla saamaan paljon huomiota ja nostamaan omaa statustaan ystäviensä parissa. Kiusaamistilanteet sisältävät hauskuutta tapahtumien ja kiusatun nolon sattumusten takia, mikä tiivistää kiusaajien ryhmää ja mitätöi samalla kiusaamisen vakavuutta. Kiusatuksi joutuu yleensä se henkilö, joka poikkeaa yhteisön kulttuurisista arvostuksista esimerkiksi ulkonäön, maailmankatsomuksen tai osaamisen suhteen. Kiusaamissyistä muodostuu nopeasti niitä ominaisuuksia, joita koko yhteisö alkaa vältellä. (Hamarus 2008, 13, 29, 32, 75.)

Kiusaamiseen liittyy erilaisia rooleja kiusaajan ja kiusatun roolin lisäksi. Kiusaamistilanteessa muut läsnä olevat saattavat toiminnallaan tukea kiusaajaa joko suorasti esimerkiksi naureskelemalla tai epäsuorasti kääntämällä päänsä pois ja olemalla puuttumatta tilanteeseen. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 16–17.) Kiusaamisprosessissa kannustajia ovat ne nuoret, jotka kerääntyvät kiusaamistilanteeseen katsomaan, naureskelemaan ja rohkaisemaan kiusaajaa. Apurit menevät mukaan tilanteeseen auttamaan kiusaajaa. Hiljaisia hyväksyjä ovat ne, jotka seuraavat sivusta, mutta eivät uskalla tai halua puuttua tilanteeseen. (Salmivalli 2010, 42.)

Kiusaamisella on yhteisöllisten vaikutusten lisäksi myös yksilöllisiä vaikutuksia. Kiusaaminen vahingoittaa kiusatun itsetuntoa ja sen kehitystä, ja sen lisäksi myös kiusaajan omaa kehitystä. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 16–17.) Kiusaaja omaksuu kiusatessaan tietyn toimintamallin, jota hän saattaa käyttää myöhemmin toimissaan muissakin yhteisöissä. Sen lisäksi pitkään jatkunut kiusaaminen voi aiheuttaa kiusaamisen kohteelle vakavia henkisiä vaurioita. (Hamarus 2008, 79.)

Nuoret yleensä kokevat, että kiusaaminen on väärin, mutta eivät uskalla puuttua siihen, sillä he pelkäävät tulevansa kiusatuksi (Hamarus 2008, 33). Siksi nuorten parissa työskentelevillä ihmisillä täytyisi olla valmiudet kiusaamistilanteiden tunnistamiseen ja niihin puuttumiseen. Aikuisten täytyy myös olla helposti lähestyttäviä, jotta heille uskalletaan kertoa kiusaamisesta, ja luotetaan siihen, että aikuinen pystyy tekemään asialle jotakin. (Lehtinen & Lehtinen 2007, 16–17.)

Kiusaamisen ehkäisemiseen on lähdetty avoimen keskustelun ja välittömän puuttumisen keinoin. Tärkeää on tehdä nuorille selväksi, että kiusaamista ei hyväksytä ja siihen puututaan. Koko maassa toteutetaan lisäksi erityisiä kiusaamisen vähentämiseen tähtäviä kampanjoita ja toimintaohjelmia. (Aaltonen ym. 2003, 331–332.)

7 SOSIONOMIN (AMK) OSAAMINEN NUORISOTYÖSSÄ

Sosionomin (AMK) tutkinto on laaja-alainen sosiaalialan korkeakoulututkinto, joka antaa valmiudet toimia hyvin monissa erilaisissa tehtävissä. Sosionomi (AMK) voi toimia kasvatus-, opetus- ja ohjaustehtävissä, kuntoutuksen, ohjauksen ja sosiaalisen tuen tehtävissä, palvelutuotanto-, johtamis- ja kehittämistehtävissä, sosiaalityön tehtävissä sekä hoito- ja huolenpitotehtävissä. (Sosionomi (AMK) – tutkinto 31.8.2010.)

Sosionomin (AMK) ydiosaamiseen kuuluu sosiaalialan kompetensseihin kirjattu eettinen osaaminen, johon kuuluu yksilön kunnioittaminen, arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukainen toiminta, tasa-arvon ja suvaitsevuuden edistäminen sekä huono-osaisuuden ehkäisemisen. Sosionomilla (AMK) on myös kyky luoda vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteita, arvioida ja ymmärtää asiakkaan tarpeita elämän eri vaiheissa sekä tukea yksilön kasvua ja kehitystä. (Sosionomi (AMK) – tutkinto 31.8.2010.)

Sosionomin (AMK) tulee tuntea palvelujärjestelmä ja hänen tulee osata arvioida asiakkaiden palvelutarpeita ja ohjata heitä palveluiden pariin. Palvelujärjestelmäosaamiseen sisältyy myös palveluiden muutosten ennakointi sekä palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen osallistuminen. Sosionomin (AMK) tulee hallita myös ennaltaehkäisevän työn lähtökohdat ja menetelmiä. Sosionomi (AMK) pystyy tukemaan kansalaisten osallisuutta sekä kykenee osallistumaan vaikuttamistyöhön yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa. Sosionomin (AMK) täytyy myös kyetä toimimaan moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa. (Sosionomi (AMK) – tutkinto 31.8.2010.)

Arkisessa nuorisotilatyössä työntekijän yhtenä tehtävänä on aktivoida ja motivoida nuoria sillä hetkellä, kun he eivät itse keksi tekemistä ja passivoituvat (Kylmäkoski 2007, 400–401). Sosionomi (AMK) pystyy tukemaan ja ohjaamaan erilaisia asiakkaita ja ryhmiä sekä kykenee soveltamaan ja arvioimaan erilaisia teoreettisia työorientaatioita ja – menetelmiä (Sosionomi (AMK) – tutkinto 31.8.2010.)

Sosionomin (AMK) tulisi pyrkiä työssään asiakkaan arvostavaan kohtaamiseen, johon sisältyy inhimillisen elämän, kokemuksen ja tunteiden arvostaminen. Onnistuneeseen asiakastyöhön vaaditaan tiettyjä toimintaperiaatteita ja eettisten ohjeiden sisäistämistä. Näitä toimintaperiaatteita ovat kunnioitus, empaattisuus, aitous, luottamuksellisuus ja jämäkkyys. (Mäkinen ym. 2009, 104–105.)

Aaltonen ym. (2003, 12) ovat listanneet nuorisotyötä tekevän henkilön ammatillisia vaatimuksia. Mielestäni ne vastaavat erittäin hyvin edellä kuvattuja sosionomin (AMK) kompetensseja. Nuorisotyöntekijöiden täytyy

- tuntea nuoren oikeuksia ja velvollisuuksia ohjaavaa lainsäädäntö sekä tuntea nuorille suunnatut sosiaali- ja terveystalouden palvelut.
- tuntea nuoren kehityksen pääpiirteet ja osata tukea nuoren kasvua ja kehitystä yhdessä nuoren lähiympäristön kanssa.
- osata suunnitella ja ohjata nuorten kasvua ja kehitystä tukevaa toimintaa sekä tuntea nuoris- ja vapaa-ajan toiminnan mahdollisuudet ja ohjata nuoria osallistumaan niihin.
- osata ohjata ja tukea nuorta terveyttä, hyvinvointia ja itsenäistä selviytymistä edistäviin elintapoihin.
- olla selvillä nuoren erilaisista tarpeista ja voimavaroista ja kyetä edistämään nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia.
- osata kuunnella ja havainnoida nuorta sekä tukea häntä itsenäistymisprosessissa.
- kyetä työskentelemään moniammatillisessa työryhmässä erilaisissa nuorten toimintaympäristöissä.
- ymmärtää erilaisia nuorten elämäntyyliä ja nuorisokulttuureja.
- tuntea tavallisimpia nuoruusiässä esiintyviä käyttäytymisen ongelmatilanteita ja kyetä tukemaan nuorta yksilöllisesti.
- tuntea koulunkäyntiin liittyvät erityisvaikeudet ja osata kohdata ne sekä auttaa selviytymään niistä.
- osata tunnistaa nuoren riskikäyttäytymisen ja syrjäytymiseen vaikuttavia tekijöitä sekä osata soveltaa ennaltaehkäiseviä työmenetelmiä.
- tuntea tavallisimmat nuorilla esiintyvät mielenterveysongelmat ja kyetä tukemaan oireilevaa nuorta.

- osata tunnistaa nuoren sosiaalisia ongelmia ja kyetä tukemaan nuorta sekä yksilöllisesti että verkostoja hyödyntämällä.
- osata tunnistaa nuori huumeiden tai muiden päihteiden väärinkäyttäjät sekä tuntea tavallisimmat nuorten parissa käytettävät auttamismenetelmät ja tarpeen tullen osata ohjata nuori hoitoon.

Sosionomilla (AMK) on siis koulutuksen kautta hyvät edellytykset toimia nuorisohjaajana, mutta millainen on hyvä ohjaaja?

Hyvä ohjaaja antaa nuorelle mahdollisuuden, monellakin tavalla. Mahdollisuuden tulla hyväksytyksi sellaisena kuin on, mahdollisuuden tehdä valintoja, onnistua, mutta myös erehtyä ja oppia, mahdollisuuden alkaa puhtaalta pöydältä ja mahdollisuuden ottaa vastuuta omasta elämästään. (Hynynen 2009, 86.)

Nuorisotilojen työntekijöiden tehtävänä ei ole siis pelkästään tilan avoimena pitäminen ja valvominen (Kylmäkoski 2006, 19). Hynynen (2009,86) listaa lisää hyvän ohjaajan ominaisuuksia: avoimuus, aitous, muuntautumiskyky, tilannetaju ja valppaus. Hyvä ohjaaja uskaltaa näyttää oman keskeneräisyytensä, ja osaa tarttua nuorten antamaan pieniinkin vihjeisiin, joiden kautta päästään keskusteluyhteyteen. Hyvä ohjaaja antaa nuorille tilaa ja aikaa osallistua, mutta tarpeen tullen myös haastaa nuoria keskusteluun ja pohdintaan. (Hynynen 2009, 86.) Kiilakoski ja Nieminen (2007, 186) ovat sitä mieltä, että nuorisotyöntekijöiden tärkeimpiä osaamisalueita ovat nuoren kohtaamisen taito, nuorisokulttuurien tuntemus, kuunteleminen ja vierellä kulkemisen kyky.

Sosionomi (AMK) -koulutus antaa mielestäni hyvät välineet nuoren kohtaamiseen, elämäntilanteen kokonaisvaltaiseen arviointiin, tukemiseen, ohjaamiseen ja neuvontaan. Koulutuksen aikana on hyvin vahvasti painotettu asiakkaan kohtaamista, josta nuorisotyökin lähtee liikkeelle. Avoimessa nuorisotilatyössä oikeanlaisen kohtaamisen merkitys on suuri, sillä ohjaaja saattaa työillan aikana tavata useita kymmeniä nuoria, joista jokaiselle tulisi mielestäni jäädä sellainen tunne, että ohjaaja on huomionnut juuri hänet. Vuorovaikutuksellisen suhteen luominen nuorten kanssa on kaiken työn lähtökohta. Nuorilla saattaa kuitenkin olla ennakkoluuloja

aikuisia ja erityisesti sosiaalialan työntekijöitä kohtaan, mikä voi vaikeuttaa yhteistyösuhteen muodostamista. Sosionomilla (AMK) tulisi kuitenkin olla hallussaan taito ja menetelmät, joiden avulla vuorovaikutussuhde saadaan muodostettua.

Nuorten kohtaamisen lisäksi avoimessa nuorisotilatyössä tärkeää on osallistuminen ja nuorten kanssa yhdessä tekeminen. Sosionomin (AMK) koulutus antaa jonkin verran välineitä, joita voi hyödyntää arkisessa nuorisotyössä, mutta SeAMK:n tarjoamaan koulutukseen olisi mielestäni kuitenkin lisätä mahdollisuuksia opiskella nuorisotyötä myös vapaavalintaisissa opinnoissa. Vaikka nuoruuteenkin liittyviä aihealueita käsiteltiin monissa eri opintojaksoissa, siihen kokonaan keskittyviä opintokokonaisuuksia tulisi mielestäni olla lisää tarjolla niille, jotka haluavat suunnata opintojaan enemmän nuoruuteen ja siihen kuuluviin ilmiöihin. Laajemmasta toiminnallisten menetelmien osaamisesta ei varmasti olisi haittaa. Suoranaisesti nuoriin liittyviä asioita on käsitelty vain nuorisotyön menetelmäkurssilla, josta sain mielestäni joitakin hyviä välineitä ja tietoutta nuorten kanssa toimimiseen.

Opiskeluni aikana osallistuin syventävinä opintoina opintokokonaisuuteen, jossa käsiteltiin lapsuutta ja nuoruutta päihdeongelmien näkökulmasta. Nuorison sosiaaliset ongelmat ovat mielestäni viime vuosina lisääntyneet ja monimutkaistuneet. Avoimessa nuorisotilatyössä törmätään paljon päihteidenkäyttöön sekä koulu- ja mielenterveysongelmiin. Nuorisotyöntekijöillä täytyy olla tietämystä nuoren normaalin kehityksen vaiheista sekä kyky tunnistaa nuorten erilaisia ongelmatilanteita. Erityisesti etsivässä nuorisotyössä ja erityisnuorisotyössä tarvitaan monenlaisia sosiaalityön menetelmiä ja osaamista, joiden avulla nuori saadaan motivoitua oman elämäntilanteensa kohentamiseen. Näissä tilanteissa on tärkeää, että nuorisohjaaja tuntee palvelujärjestelmän eri toimijatahot, ja osaa tarpeen tullen ohjata nuoren taholle, joka pystyy auttamaan ja tukemaan nuorta.

Sosionomin (AMK) koulutuksessa pohditaan paljon omia eettisiä arvoja ja lähtökohtia, koska ne vaikuttavat jokaisen toimintaan. Nuorten parissa työskentelevillä on merkittävä rooli esimerkinnäyttäjinä ja positiivisten arvojen välittäjänä, ja siksi eettisyyteen liittyvät asiat ovat mielestäni erityisen tärkeitä. Nuorisotyössä tulee vastaan paljon tilanteita, joihin ei ole olemassa valmiita toimintamalleja, vaan työntekijä joutuu pohtimaan omia arvojaan, asenteitaan ja toimintaansa. Sosionomin

(AMK) ammatilliseen osaamiseen kuuluu se, että jokainen asiakas hyväksytään sellaisena kuin hän on huolimatta siitä, mitkä hänen omat näkemyksensä ovat arvostettavista ja tavoiteltavista asioista.

Asiakastyön osaamisen lisäksi oman työn ja palveluiden tuottamisen kehittäminen ovat keskeisiä asioita sosionomi (AMK) -koulutuksessa. Oma työtään oppii katsomaan ja arvioimaan eri näkökulmista, mikä mahdollistaa oman ammatillisuuden ja työmenetelmien kehittämisen. Lisäksi palveluiden arviointiin ja kehittämiseen paneudutaan hyvin paljon opiskelun loppuvaiheessa etenkin projektityön ja hallinnon jakson opintojen aikana. Sosionomi (AMK) – koulutus antaa mielestäni sopivasti tutkimuksellista osaamista, jonka avulla sosionomi (AMK) voi suunnitella ja toteuttaa erilaisia kehittämishankkeita ja projekteja.

Mielestäni sosionomi (AMK) – koulutuksen saanut henkilö on siis erittäin pätevä toimimaan kunnallisessa nuorisotyössä ohjaajana. Lisäkoulutuksella tai oman uskonnollisen taustan avulla voisi mielestäni työskennellä myös seurakunnan nuorisotyössä. Sosionomilla (AMK) on riittävät valmiudet toimia niin avoimessa nuorisotilatyössä ja nuorisotiedotuksessa kuin etsivässä nuorisotyössä, erityisnuorisotyössä ja nuorten työpajassakin. Jokaisessa nuorisotyön toimintamuodossa on omat haasteensa, jotka opitaan kokemuksen kautta.

8 SEINÄJOEN NUORISOTOIMEN ESITTELY

Olen työskennellyt Seinäjoen nuorisotoimessa syksystä 2007 lähtien. Tiedot kaupungista ja nuorisotoimesta on hankittu omasta kokemuksesta sekä kaupungin Internet-sivuilta. Seinäjoen kaupunki on tällä hetkellä yli 57 000 asukkaan kaupunki Etelä-Pohjanmaalla. Vuoden 2009 alussa kaupunkiin liittyivät Ylistaron ja Nurmmon kunnat. Nuorisotoimi on sivistyskeskuksen alaisuudessa toimiva nuorten oma palvelukeskus, joka tukee seinäjokelaisten alle 29-vuotiaiden nuorten tervettä kasvua ja hyvinvointia tarjoamalla monipuolisia toiminta- ja harrastusmahdollisuuksia. Perustoimintaan kuuluu nuorisotilojen ylläpito, järjestöjen ja toimintaryhmien tukeminen, nuorisotiedotus ja – neuvonta sekä moniammatillinen yhteistyö alueen muiden toimijoiden kanssa.

Avointen ovien toimintaa järjestäviä nuorisotiloja Seinäjoella on yhteensä yhdeksän, joista kaksi sijaitsee Ylistarossa, kolme Nurmossa sekä yksi Peräseinäjoella. Kantakaupungin alueella on kolme nuorisotilaa. Nuorisotilojen lisäksi nuorisotoimella on useita erilaisia kerhotiloja sekä Nuorisokeskus, jossa on harrastetiloja ja nuorisotoimisto. Uusin nuorisotoimen toimintapiste on lokakuussa 2010 avattu Opiskelijoiden Olohuone, jossa järjestetään Seinäjoen alueella opiskeleville toisen asteen opiskelijoille ja korkeakouluopiskelijoille suunnattua avointa nuorisotilatoimintaa. Nuorisotilojen käyttäjät ovat pääasiassa yli 13-vuotiaita, mutta useimmilla tiloilla on myös ala-astelaisille suunnattua toimintaa. Jokaisella nuorisotilalla on omat aukioloaikansa, jotka painottuvat arki-iltoihin, mutta viikonloppuisinkin tiloja on auki.

Kokopäiväisiä työntekijöitä on nuorisotoimenjohtajan, nuorisosihteerin ja toimisosihteerin lisäksi yhteensä 11. Lisäksi jokaisella nuorisotilalla toimii yhdestä kolmeen osapäiväistä tuntityöntekijää. Työntekijät ovat pääsääntöisesti koulutustaaltaan lähihoitajia, nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajia, sosionomeja (AMK) ja yhteisöpedagogeja (AMK). Työntekijät päivittävät osaamistaan erilaisten koulutusten ja työnohjauksen avulla.

9 TUTKIMUKSEN KUVAUS

Tässä luvussa kerron tutkimukseni taustasta ja tarkoituksesta sekä käytetyistä tutkimusmenetelmistä ja käytännön toteutuksesta. Lisäksi selvitän tutkimukseni reliaaabeliutta ja validiutta.

9.1 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus

Olen ollut opiskeluideni alusta asti töissä Seinäjoen nuorisotoimella iltaohjaajana nuorisotilalla. Jo ennen opintojen aloittamista tiesin, että haluan tehdä töitä nuorten parissa, koska mielestäni nuoruus on elämänvaihe, jossa voi tapahtua ihan mitä vaan. Haluan tulevaisuudessakin antaa oman työpanokseni siihen, että nuorista kasvaisi tervejä aikuisia huolimatta siitä, millainen elämä heillä siihen mennessä on takanaan.

Opinnäytetyöni aihetta ja yhteistyötahoa pohtiessani oli hyvin selvää, että nuorisotoimi olisi jollain tavalla mukana, koska ammatillinen osaamiseni kehittyi valtavasti saadessani työskennellä nuorten parissa koko opiskeluajan. Nuorisotoimi teettää säännöllisesti nuorisotilakyselyjä, jotka käsittelevät lähinnä tilojen varustusta, aukioloaikoja sekä muita materiaalisia asioita. Nuorisotilatyössä työskentelevät ohjaajat saavat hyvin harvoin suoraa palautetta nuorilta. Tutkimukseni avulla halusin selvittää, millaisena nuoret kokevat nuorisotilojen toiminnan, ilmapiirin sekä ohjaajien roolin ja merkityksen tiloilla. Nuorisotoimi oli heti kiinnostunut opinnäytetyöstäni, ja laadimme opinnäytetyötäni koskevan sopimuksen (LIITE 1).

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Mitä mieltä nuorisotiloilla käyvät nuoret ovat toiminnasta, ilmapiiristä sekä ohjaajien roolista ja toiminnasta Seinäjoen kaupungin avoimilla nuorisotiloilla?
2. Miten avointa nuorisotilatoimintaa voitaisiin nuorten mielestä kehittää?

9.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössäni käytän suurimmaksi osaksi määrällistä tutkimusotetta, mutta mukana on myös laadulliseen tutkimukseen kuuluvia avoimia kysymyksiä. Tavoitteenani oli saada laaja aineisto koko Seinäjoen alueelta, joten kyselytutkimuksen tekeminen tuntui parhaalta ratkaisulta. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009,195) mukaan kyselytutkimuksen etuna on se, että sen avulla saadaan kerättyä suuri aineisto, ja samassa kyselyssä voidaan kysyä monia asioita. Suurin osa kysymyksistä on asteittain muuttuvia monivalintakysymyksiä, mutta kyselylomakkeeni sisältää myös avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymysten tulokset esitän numeerisesti prosenttiosuuksina tai vastaajien kappalemäärinä. Webropol-ohjelman käyttämiseen päädyin lähinnä siksi, että se helpottaa aineiston analysointia sekä vähentää virheiden tekemisen mahdollisuutta, koska vastaukset menevät suoraan vastaajilta ohjelman rekisteriin. Tutkimusluvan myönsi nuorisotoimen johtaja Pekka Hautamäki (LIITE 2).

9.3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimustani varten laadin yhteistyössä nuorisotoimen edustajan kanssa 20 kysymyksen lomakkeen (LIITE 3), johon vastaajat vastasivat webropol-ohjelman kautta nuorisotilojen tietokoneilla. Kahdella nuorisotilalla ei ollut tietokonetta käytössään, joten vastaukset on kerätty paperiversioina, ja olen itse jälkeinpäin syöttänyt vastaukset webropoliin. Huolehdin itse myös kirjallisen aineiston asianmukaisesta hävittämisestä. Viikkoa ennen aineiston keruuta ohjeistin nuoriso-ohjaajia henkilökuntapalaverissa huolehtimaan siitä, että jokainen yli 13-vuotias nuorisotilalla käyvä nuori saa itsenäisesti täyttää kyselyn rauhallisessa tilassa. Aineiston keruu suoritettiin 29.3.–11.4.2010.

9.4 Reliaabelius ja validius

Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta, sillä tulosten luotettavuus ja pätevyys saattavat vaihdella. Tutkimuksen reliaabeliudella

tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta eli sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tutkimustuloksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Käytännössä reliabelius tarkoittaa, että tutkijalla ei ole vaikutusta tutkimustulokseen. Saman henkilön kohdalla toistetun mittauksen tulisi siis antaa täsmälleen sama tulos. (Vilkkä 2005, 161.)

Tutkimuksen arvioimiseen liittyy myös pätevyys eli validius, jolla tarkoitetaan mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä tutkimuksella on tarkoituskin mitata. Mittarit ja menetelmät eivät aina välttämättä vastaa todellisuutta, jota tutkija uskoo tutkivansa. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.)

Kyselytutkimuksen haasteena on, että ei voida tietää, miten vakavasti vastaajat ovat kyselyyn suhtautuneet (Hirsjärvi ym. 2009, 195). Kokemukseni perusteella nuoria saattaa olla vaikeaa motivoida vastaamaan rehellisesti ja huolellisesti. Hirsjärvi ym. (2009, 195) huomauttavat, että ei voida myöskään tietää, ovatko vastausvaihtoehdot onnistuneita vastaajien kannalta.

Hankin opinnäytetyöni aineiston webropol-ohjelman kautta, ja nuoret ovat täyttäneet kyselyn itsenäisesti tietokoneilla rauhallisessa tilassa. Kahdella nuorisotilalla vastaukset annettiin paperiversioina, mutta nuoret ovat itse saaneet sulkea ne kirjekuoriin, joten ohjaajat eivät ole päässeet lukemaan niitä. Suurin osa vastaajista ei tunne minua eikä heillä ole ollut mitään syytä vääristellä totuutta vastauksissaan, koska vastaukset on annettu nimettömästi.

Opinnäytetyössäni validiteetin kannalta oli haastavaa laatia kysymyslomake niin, että nuoret eivät voi ymmärtää kysymyksiä väärin. Testasin kysymyslomaketta ulkopuolisilla henkilöillä ennen kyselyn suorittamista, ja kaikki ymmärsivät kysymykset juuri niin kuin olin tarkoittanutkin. Pyrin pitämään kysymykset lyhyinä ja laadin ne siten, että ne eivät sisällä sivistyssanoja tai muitakaan nuorille vaikeita käsitteitä.

Mielestäni tutkimukseni reliabiliteetti ja validiteetti ovat hyvällä tasolla, koska en usko minulla olleen minkäänlaista vaikutusta nuorten vastauksiin. Nuorilla ei myöskään ollut mitään syytä valehdella kyselyssä, koska kukaan ei pysty heitä jälkeensä yhdistämään heidän antamaansa vastaukseen eivätkä he ole saaneet

mitään palkkiota vastaamisesta. Kyselylomake laadittiin huolellisesti ja kysymykset vastaavat täysin siihen, mitä olen aikonutkin tutkia. Valmiit vastausvaihtoehdot pyrittiin laatimaan niin, että niissä on vaihtoehdot molempiin ääripäihin sekä muutama vaihtoehto niiden välille. Muutamissa kysymyksissä oli lisäksi vapaa vastauslaatikko, joka mahdollisti oman vastauksen kirjoittamisen. Kysymyksiin vastaaminen oli monivalintakysymysten takia yksinkertaista ja nopeaa, joten uskon, että nuoret ovat panostaneet vastauksiinsa.

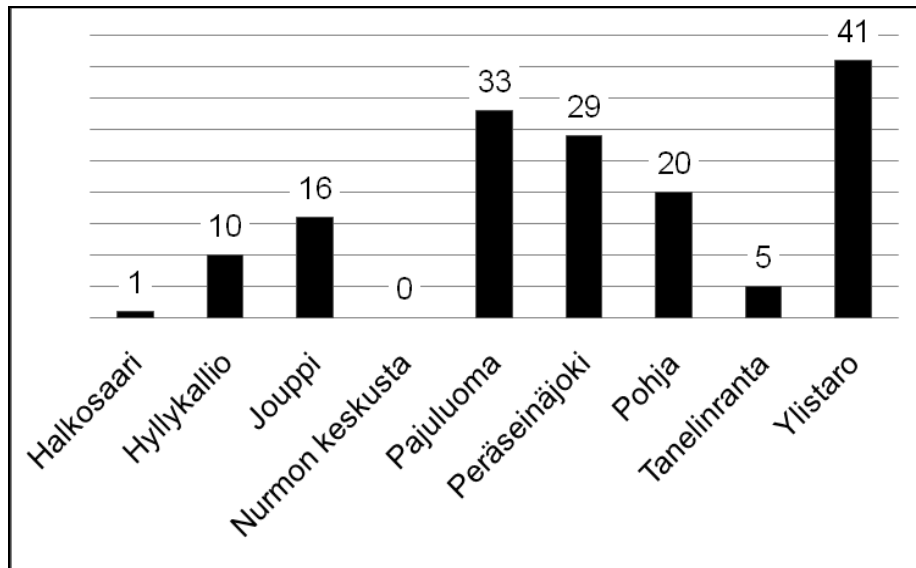
10 TUTKIMUSTULOKSET

Seuraavaksi käsittelen saamistani vastauksista muodostuneet tulokset. Kaksi viikkoa kestäneen aineiston keruun aikana sain yhteensä 155 vastausta.

10.1 Taustatiedot

Nuorten täytyi ilmoittaa taustatiedoiksi vain sukupuoli, ikä ja nuorisotila, jossa käyvät eniten. Vastaajista 64,3 prosenttia oli poikia ja 35,7 prosenttia tyttöjä. Yksi vastaajista ei ilmoittanut sukupuoltaan. Vastaajien ikäjakauma painottui 15–16-vuotiaisiin, joita oli 56,8 prosenttia kaikista vastaajista. Heitä nuorempia yli 13-vuotiaita vastaajia oli 17,4 prosenttia. Vastaajista 17–18-vuotiaita oli 20,6 prosenttia, ja yli 18-vuotiaitakin saatiin kahdeksan vastausta, mikä tarkoittaa 5,2 prosentin osuutta kaikista vastaajista.

Seuraavassa kuviossa näkyy, miltä nuorisotiloilta on tullut eniten vastauksia. Tavoitteena oli saada jokaiselta nuorisotilalta vähintään 20 vastausta, mutta tavoite ei kaikkien tilojen kohdalla täyttynyt. Jos asiaa tarkastellaan alueittain, Seinäjoen kantakaupungista Joupin, Pajuluoman ja Pohjan nuorisotilojen yhteenlaskettu määrä on 69 vastausta. Seinäjoen kokonaismäärään lasketaan lisäksi myös Peräseinäjoen 29 vastausta. Nurmosta keskustan, Hyllykallion ja Tanelinrannan vastausten määrä on 15. Ylistarosta vastauksia saatiin yhteensä 41 kappaletta.

Kuvio 1. Annettujen vastausten määrä nuorisotiloittain.

10.2 Nuorisotilojen toiminta

Kyselylomakkeen seuraavat kysymykset koskivat toimintaa nuorisotiloilla. Kuten jo aiemmin olen todennut, nuorisotilojen toimintasisältöjä pyritään suunnittelemaan ja toteuttamaan nuorten toiveista ja tarpeista käsin, mutta toimintaan vaikuttaa paljolti myös ohjaajan oma osaaminen ja kiinnostuksen kohteet.

Nuorisotiloilla toteutetaan silloin tällöin erikoisilloja, kuten tyttöjen ja poikien iltoja, yönuoppareita sekä teemailtoja. Hieman yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että erikoisilloja järjestetään sopivan paljon. Vastaajista kolmanneksen mielestä niitä on harvoin, ja reilun kymmenesosan mielestä niitä on vain vähän. Kukaan vastaajista ei ilmoittanut niitä olevan liikaa, ja usein niitä on vain kolmen vastaajan mielestä.

Toimintaan liittyvän avoimen kysymyksen avulla halusin selvittää, mikä toiminta nuorten mielestä on hyvää. Erittäin monet vastaajat olivat sitä mieltä, että ”kaikki”. Edelliseen kysymykseen liittyen halusin kysyä nuorilta, mitä toimintaa he haluaisivat lisää. Suosituimmat ehdotukset olivat myöhäisemmät aukioloajat etenkin vii-

konloppuisin, yönuoppareita, salivuoroja, tapahtumia, bändi-iltoja, reissuja ja diskoja.

Nuorten osallisuutta toiminnan suunnittelussa pyritään jatkuvasti ottamaan huomioon entistä enemmän. Kyselyyni vastanneista nuorista yli 60 prosenttia on sitä mieltä, että nuoret saavat vaikuttaa sopivasti nuorisotilojen toimintaan. Viidenneksen mielestä vaikutusvaltaa on jonkin verran, ja reilun kymmenesosan mielestä sitä on erittäin paljon. Vain 6,5 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että nuoret saavat osallistua vain vähän.

10.3 Nuorisotilojen ilmapiiri

Nuorten mielipidettä yleisestä ilmapiiristä selvitin avoimella kysymyksellä. Selkeä enemmistö vastaajista kuvailee ilmapiiriä mukavaksi, rennoksi, hyväksi, leppoisaksi, loistavaksi, lämminhenkiseksi ja jotkut myös vaihtelevaksi.

Nuorisotilojen ilmapiiriin vaikuttaa paljon se, miten turvalliseksi nuoret kokevat olonsa nuorisotiloilla. Yli 70 prosenttia vastaajista tuntee olonsa erittäin turvalliseksi ja yli 20 prosenttia jonkin verran turvalliseksi. Yhteensä vain alle viisi prosenttia kokee olonsa vain hieman turvalliseksi tai täysin turvattomaksi.

Porukkaan kuulumisen tunne on tärkeää, jotta nuoret osallistuvat säännöllisesti järjestettävään toimintaan. Yli puolet kyselyyn vastanneista nuorista tuntee yleensä kuuluvansa nuorisotilan porukkaan, ja vajaa kolmannes sanoo muiden kävijöiden olevan kuin perheenjäseniä. 3,3 prosenttia vastaajista tuntee itsensä joskus ulkopuoliseksi tai ei tunne kuuluvansa ollenkaan porukkaan.

Vastanneista 84 prosenttia ei ole joutunut kiusatuksi nuorisotiloilla ja 13 prosenttia ilmoittaa kiusaamista tapahtuvan harvoin. 3,2 prosenttia vastaajista ilmoittaa joutuvansa kiusatuksi silloin tällöin tai usein. Puolet vastanneista on sitä mieltä, että yleisesti kiusaamista tapahtuu nuorisotiloilla harvoin (48,1 %) tai ei koskaan (41,6 %). Kahdeksan prosenttia vastaajista ilmoittaa kiusaamista tapahtuvan joskus ja alle kahden prosentin mielestä sitä tapahtuu paljon.

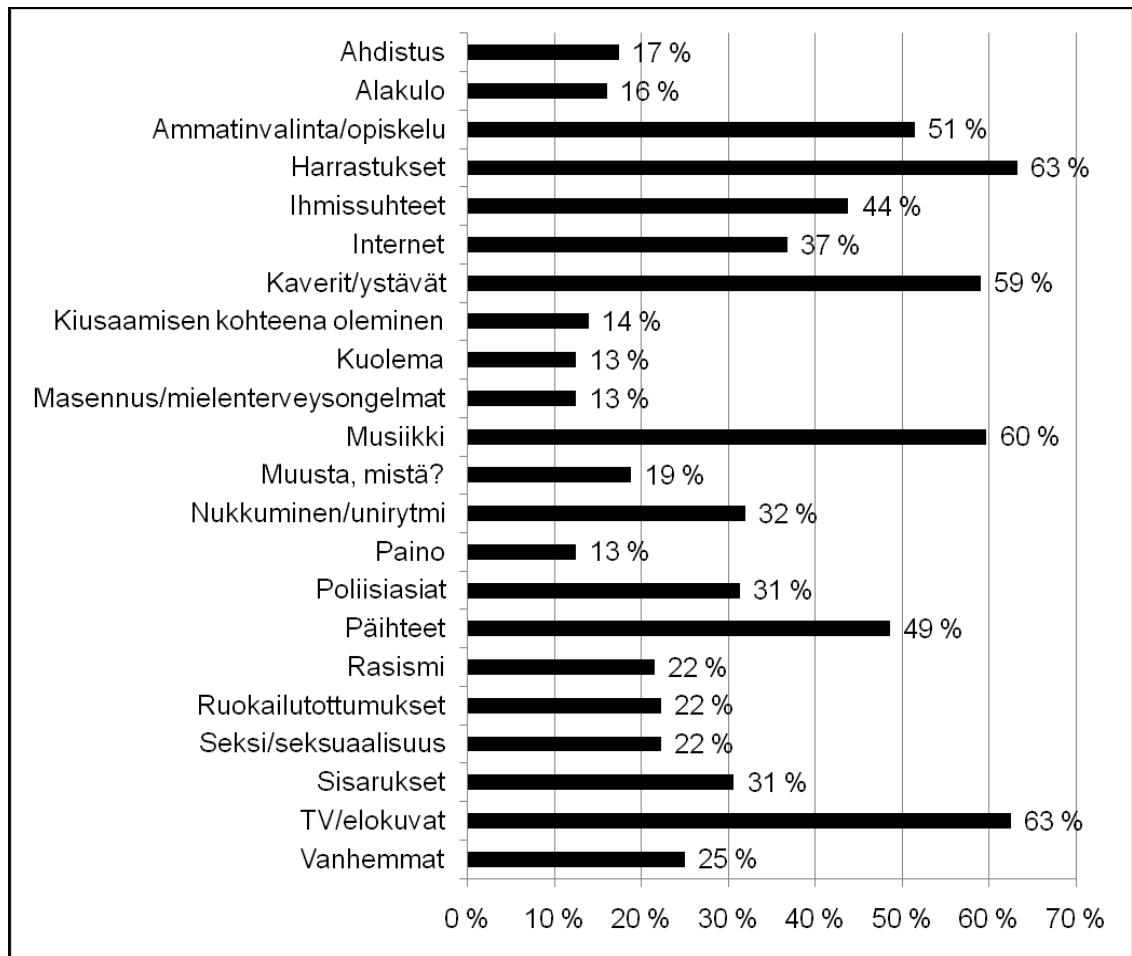
Kiusaamista voi olla monenlaista. Halusin selvittää, millaista kiusaaminen yleensä on. Vain 116 nuorta 155:sta on vastannut tähän kysymykseen. Puolet vastaajista ilmoittaa kiusaamisen yleensä olevan haukkumista ja nimittelyä. Seuraavaksi useimmiten kiusaaminen on joukon ulkopuolelle sulkemista ja syrjintää. 12 prosenttia vastanneista sanoo kiusaamisen yleensä olevan fyysistä kiusaamista, esimerkiksi tönimistä. Omia vastausvaihtoehtoja sai kirjoittaa avoimeen vastauslaatikkoon, jossa melkein kaikki vastaukset tarkoittivat mielestäni leikkimielistä kiusaamista ja hännäämistä tai että kiusaamista ei ole.

Kiusaamistilanteisiin puuttuminen on yksi olennaisimpia ohjaajan tehtävistä nuorisotilalla. Vastaajien mielestä ohjaajat puuttuvat tilanteisiin hyvin, pääasiassa puhumalla riitapukarien kanssa, selvittämällä tilanteen ja tarpeen mukaan myös poistavat kiusaajan nuorisotiloilta. Vastaajilta ei tullut porttikieltojen ja kotiin ilmoittamisen lisäksi muita ehdotuksia paremmiksi toimintakeinoiksi kiusaamistilanteissa. Kahdessa vastauksessa ehdotettuja sähkötainnuttimia ja polttoroviota ei voida lain puitteissa käyttää kiusaamisen ehkäisemiseen.

10.4 Ohjaajat nuorisotiloilla

Seuraavan kysymyskategoriassa käsiteltiin ohjaajien roolia nuorisotiloilla. Ensimmäisenä nuoret saivat kirjoittaa avoimeen vastauslokeroon mitkä ovat ohjaajan tehtävät nuorisotiloilla. Suurin osa oli vastannut, että vahtia ja pitää järjestystä yllä, keksiä tekemistä ja olla nuorten seurana. Myös nuorten huomiointi, kuunteleminen ja auttaminen on mainittu monissa vastauksissa.

Halusin selvittää myös, mistä asioista nuoret kokevat voivansa jutella ohjaajien kanssa. Tein listan asioista, jotka liittyvät nuorison elämään. Listassa on mainittuna niin helppoja keskustelunaiheita kuin syvällisiäkin keskusteluteemoja. Kysymykseen on vastannut 144 nuorta 155:sta. Tässä kysymyksessä nuoret ovat voineet valita useita vaihtoehtoja, ja omalle vastaukselle on myös oma vastauskohdansa. Melkein kaikki, jotka olivat halunneet vastata jotain muuta kuin annetut vaihtoehdot, olivat vastanneet, että ohjaajan kanssa pystyy puhumaan kaikesta tai jostakin.

Kuvio 2. Asioita, joista nuoret juttelevat ohjaajan kanssa.

Yllä olevasta kuviosta voi nähdä, että suosituimmat keskustelunaiheet ovat harrastukset, televisio ja elokuvat, musiikki sekä kaverit ja ystävät. Kaikki näistä ovat aiheita, jotka ovat nuorille erittäin tärkeitä ja helppoja puheenaiheita. Nuorisotiloilla keskustellaan paljon myös opiskeluun, päihteisiin, Internetiin ja ihmissuhteisiin liittyvistä asioista. Sen sijaan vähiten keskustellaan kuolemasta, masennuksesta ja mielenterveysongelmista sekä painosta. Kuitenkin yli kymmenen prosenttia vastaajista kokee pystyvänsä keskustelemaan ohjaajan kanssa vaikeimmistakin aihealueista.

Halusin selvittää myös, miten nuoret kokevat ohjaajien ajankäytön. 63 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että ohjaajalla on hänelle sopivasti aikaa. 25 prosenttia saa mielestään jonkin verran aikaa, ja 4,2 prosenttia on sitä mieltä, että ohjaajalla

voisi olla enemmänkin aikaa tai aikaa on liian vähän. Reilu 8 prosenttia kokee saavansa joskus hieman liikaakin huomiota ohjaajalta.

Ohjaajan ja nuorten välinen luottamus on erittäin tärkeä osa nuorisotyötä. Yli 85 prosenttia vastaajista ilmoittaa luottavansa ohjaajiin erittäin paljon tai paljon. Jonkin verran luottaa 12 prosenttia, ja vain 2 prosenttia ei luota juurikaan ohjaajaan.

Kyselyni viimeinen kysymys on avoin tiedustelu siitä, mitä nuoret tahtoisivat ohjaajalta lisää. Vastauksista löytyy laidasta laitaan. Toivotaan muun muassa lisää räväkkyyttä, vähän löysempää linjaa, puhumista nuorten kanssa, lämpöä ja rakkautta, kuuntelemista, tapahtumien järjestämistä. Yksi vastaaja on sitä mieltä, että ei saa olla liian tuttavallinen, koska nuoret tarvitsevat aikaa tottua ja tutustua. Ohjaajan ei myöskään tulisi purkaa omaa huonotuulisuuttaan nuoriin. Suurin osa vastaajista jakaantui kahteen ryhmään: toisiin, jotka eivät osanneet sanoa, mitä tarvittaisiin lisää ja toisiin, joiden mielestä kaikki on jo nyt hyvin.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Olen erittäin tyytyväinen tutkimukseeni vastanneiden nuorten joukkoon. Suurin osa vastaajista oli poikia, ja eniten vastauksia tuli 15–16 –vuotiailta, jotka ovat kokeukseni mukaan suurin kävijäikäryhmä. Vastaajan sukupuolella tai iällä ei tulosten perusteella ole merkittävää vaikutusta vastauksiin, vaan vastaukset ovat hyvinkin tasaisia. Vastauksia tuli kiitettävästi myös sekä heitä nuoremmilta että vanhemmilta kävijöiltä. 20 vastaajan tavoite täyttyi melkein kaikilla tiloilla, ja vain Nurmon keskustasta ei tullut ainuttakaan vastausta. Kokonaisuudessaan 155 vastausta oli erittäin positiivinen määrä.

Avoimen nuorisotilan toiminta perustuu vapaa-ehtoisuuteen, ja toiminnassa pyritään ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon nuorten tarpeet ja toiveet. Vaikka nuoret tarvitsevat ja haluavat viettää vapaa-aikaansa rentoutuen, he tarvitsevat myös toiminnallisuutta. Toiminnan kautta pystytään vaikuttamaan nuorten ymmärrykseen, arvostuksiin, tietoihin, taitoihin ja heidän tulevaan toimintaansa (Nieminen 2007, 51). Kerhot ja harrastustoiminta, matkat, leirit ja tapahtumat tarjoavat tietoja, taitoja ja sosiaalisia kontakteja sekä tukea nuorten elämänhallintaan (Cederlöf 1998,22). Erilaisen toiminnan avulla pystytään siis lisäämään yhteisöllisyyttä, ehkäisemään syrjäytymistä ja antamaan nuorille mahdollisuuksia saada identiteettiä tukevia onnistumisen kokemuksia (Kempainen 1997, 133; Kylmäkoski 2007, 396; Kopakkala 2005, 30–31.)

Vastaajien enemmistön mielestä nuorisotiloilla järjestetään sopivasti ohjelmaa, mutta melkein puolet kaikista vastaajista oli sitä mieltä, että erikoisilloja järjestetään harvoin tai vähän. Erikoisillat ovat mielestäni loistavia tilaisuuksia puhua jostakin tietystä teemasta, joka nuorten elämässä on ajankohtainen. Myös Kylmäkoski (2007, 400) on sitä mieltä, että nuoria tulee haastaa kohtamaan ja kyseenalais-tamaan mielipiteitään eri teemoihin liittyen. Seinäjoen ohjaajilla on mielestäni paljon tietoa ja osaamista toiminnallisen tekemisen järjestämiseen, mutta eri asia on, riittävätkö työtunnit toiminnan säännölliseen suunnitteluun.

Nuorten osallistumista toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen pyritään jatkuvasti huomioimaan enemmän. Nuorisotyön avulla pyritään lisäämään nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin (Cederlöf 1998, 22). Yli puolet vastaajista on sitä mieltä, että nuoret saavat sopivasti vaikuttaa nuorisotilojen toimintaan. Melkein kolmannes näkee vaikutusmahdollisuudet vähäisiksi. Nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja keinoja tulisikin ehkä saada entistä enemmän näkyviin, jotta nuoret olisivat tietoisia niistä väylistä, joiden kautta heillä on mahdollisuus vaikuttaa. Osallistuminen lisää nuorten kansalaisvalmiuksia, ja sen avulla voidaan viedä eteenpäin nuorten tarpeita, toiveita, ideoita ja ajatuksia (Cederlöf 1998, 22). Nuorisotiloilla nuorten osallisuudessa talotoimikuntien rooli on mielestäni olennainen, sillä se on tilakohtainen matalankynnyksen osallistumisryhmä. Nuorilla on myös mahdollisuus osallistua kunnalliseen päätöksentekoon ja paikallisiin asioihin nuorisovaltuustojen kautta (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2007, 221).

Kyselyni perusteella nuoret tuntevat olonsa hyvin turvalliseksi, ja suurin osa vastaajista tuntee kuuluvansa nuorisotilan yhteisöön. Nuorisotiloilla ei juuri esiinny kiusaamista, ja vastaajista vain alle neljä prosenttia on joutunut kiusatuksi. Kiusaaminen ilmenee useimmiten haukkumisena ja nimittelynä tai porukan ulkopuolelle sulkemisena. Nuoret tuntuvat myös luottavan siihen, että ohjaajat puuttuvat kiusaamiseen tehokkaasti. Aaltosen ym. (2003, 12) mukaan nuorisotyöntekijöillä täytyy olla valmiudet tunnistaa nuoruudessa esiintyviä käyttäytymisen ongelmatilanteita, erityisvaikeuksia sekä riskikäyttäytymiseen ja syrjäytymiseen liittyviä tekijöitä. Ongelmien tunnistamisen lisäksi nuorisotyöntekijän täytyy kyetä tukemaan, ohjaamaan ja auttamaan nuoria yksilöllisesti sekä myös osata soveltaa ennaltaehkäiseviä työmenetelmiä (Aaltonen ym. 2003, 12). Kiusaamiseen puuttumisen keinoihin nuorilta ei kyselyssä tullut juurikaan uusia ideoita. Monet vastaajista pitävät nykyisiä keinoja, kuten asiasta keskustelemista ja tarpeen mukaan tilasta poistamista, hyvinä ja toimivina.

Kyselyn perusteella nuoret ovat hyvin tietoisia siitä, mitkä ohjaajan tehtävät nuorisotilalla ovat. Järjestyksen ja kurin ylläpitäminen ovat nuorisotilatyössä tärkeitä, mutta vastauksissa on useasti mainittu juttelu, pelailu, yhdessä oleskelu ja kahvinkeitto. Ohjaajan tehtävä kuuntelijana ja auttajana on myös mainittu useissa vastauksissa. Aaltosta ym. (2003, 12) mukailen nuorisotyöntekijän tehtäviä ovat nuor-

ten kuunteleminen ja havainnointi, nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen, toiminnan ohjaaminen, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen, nuoruusiän ongelmatilanteiden tunnistaminen ja niiden kohtaamisessa tukeminen ja auttaminen sekä yhteistyön tekeminen kodin, koulun ja muiden nuoren nuorelle tärkeiden tahojen kanssa.

Ohjaajien kanssa pystytään keskustelemaan vaikeistakin asioista, ja ohjaajiin luotetaan. Ikäryhmittäin oli nähtävissä eroja, kun kysyttiin niitä asioita, joista ohjaajan kanssa puhutaan. 13–14 –vuotiaiden vastaajien prosenttimäärät olivat monen keskustelunaiheen kohdalla alle 10 %, kun taas 17–18 –vuotiaiden tuloksissa suuressa osassa ehdotetuista keskustelunaiheista vastausprosentti oli yli 20. Olen työssä huomannut, että nuorimmat tilakävijät eivät vaadi tai halua ohjaajan huomiota yhtä paljon kuin vanhemmat nuoret. Täysi-ikäisyyttä lähestyvät nuoret haluavat monesti keskustella asioista enemmän, kun taas 7. ja 8. luokkalaiset viettävät paljon aikaa keskenään esimerkiksi pelaillen. Murrosiässä kaveripiirin merkitys lisääntyy, nuorten suhde aikuisiin muuttuu ristiriitaisemmaksi, sillä aikuisista aletaan nähdä myös niitä piirteitä, jotka tekevät heistä epätäydellisiä (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 181–182). Keski- ja myöhäisnuoruutta kohti mentäessä nuoren ajattelu ja persoonallisuus kehittyvät ja vastuu omasta elämästä lisääntyy, jolloin nuori alkaa siirtyä kohti aikuisuuden rooleja ja muodostaa vastavuoroisempia suhteita muihin ihmisiin (Nurmi ym. 2008, 256; Nurmi 2006, 130.)

Valtaosa vastaajista on kokenut, että ohjaajalla on tarpeeksi aikaa juuri heitä varten, ja ohjaajaan luotetaan paljon. Nämä asiat ovat olennaisia vuorovaikutussuhteen muodostamisessa. Sosionomilla (AMK) tulisi koulutuksen kautta olla hyvät edellytykset vuorovaikutuksellisten asiakassuhteiden muodostamiseen (Sosionomi (AMK) – tutkinto 31.8.2010). Luottamukselliseen suhteeseen pääseminen ei ole helppoa eikä se suhde synny itsestään, vaan sen eteen on tehtävä töitä. Asiakastyön lähtökohtana ovat arvostava kohtaaminen, sekä nuoren elämän, kokemuksen ja tunteiden arvostaminen (Mäkinen ym. 2009, 104–105). Ohjaajalla tulisi olla aikaa istahtaa alas nuorten kanssa ja jutustella asioista. Eräs vastaaja on huomauttanut, että myös nuoret tarvitsevat aikaa tottumiseen ja tutustumiseen.

Tutkimukseni tulosten perusteella voin sanoa, että nuoret ovat erittäin tyytyväisiä heille tarjottaviin avoimiin nuorisotilapalveluihin. Missään kyselyni osa-alueella ei ilmennyt suuria puutteita tai heikkouksia.

12 KEHITYSEHDOTUKSET

Nuorisotyötä arvioidaan jatkuvasti erilaisten määrällisten mittareiden, kuten kävijämäärien ja aukiolotuntien, avulla. Nuorisotoimi teettää myös nuorisotilakyselyjä, joissa nuorilta kysytään arviota muun muassa tilojen varustuksesta. Määrällisen arvioinnin lisäksi tarvitaan mielestäni ehdottomasti myös laadullista arviointia. Opinnäytetyöprosessini aikana Seinäjoen nuorisotoimi on pyrkinyt kehittämään nuorisotilatoiminnan laatua aloittamalla nuorisotyön auditoinnin ja itsearvioinnin. Hovi ym. (2009) ovat kirjoittaneet teoksen Nuorisotyön arviointi – Käsikirja nuorisotyön prosessien auditointiin ja itsearviointiin, josta löytyy selkeät ohjeet arvioinnin toteuttamiseen sekä arviointikriteeristöt, joiden mukaan arvioinnit toteutetaan. Kriteerejä on yhteensä 37, ja ne liittyvät työyhteisön toimintaan, nuorten toimintaan sekä resursseihin. Arviointikriteerejä arvioidaan asteikolla erinomainen, hyvä, tyydyttävä tai puuttellinen/heikko.

Seinäjoella toteutettiin keväällä 2010 ensimmäinen itsearviointi, jossa jokaisen tilan ohjaajat arvioivat ensin yksin ja sitten yhteisesti oman tilansa toimintaa Hovin ym. (2009) laatimien kriteeristöjen perusteella. Yhteisen arvion kokoamisen jälkeen päätettiin kehittämiskohteet, joita ensimmäisenä lähdetäisiin parantamaan sekä keinot sen käytännön toteuttamiseen. Itsearvioinnin avulla kartoitettiin oman nuorisotilan vahvuuksia ja kehittämisalueita.

Itsearvioinnin lisäksi tarkoituksena on suorittaa vuosittain auditoinnit, joilla tarkoitetaan objektiivista havainnointia kriteerien täyttymisen arvioinnissa. Auditoinnin pääasiallisia välineitä ovat havainnointi sekä keskusteleminen työntekijöiden ja nuorten kanssa. Auditointien tekemisessä käytetään samoja kriteeristöjä kuin itsearvioinnissakin. (Hovi ym. 2009, 22.) Käytännössä tämä siis tarkoittaa sitä, että nuorisotyöntekijät kiertävät eri nuorisotiloilla tekemässä auditointeja. Seinäjoella auditoinnit pyritään järjestämään yhteistyössä Kokkolan ja Vaasan nuorisotoimien kanssa siten, että Seinäjoelle tulevat auditoimaan kaksi nuorisohjaajaa, toinen Kokkolasta ja toinen Vaasasta.

Laadullisen arvioinnin kehittämisen lisäksi mielestäni yksi tärkeimpiä kehittämistä kaipaamia asioita on nuorisotilojen aukioloajat. Yhdyn Kempin (1999, 84) näkemykseen siitä, että nuorisotilojen tulisi olla arki-iltojen lisäksi auki myös viikonloppuisin ja lomien aikaan, sillä ne ovat niitä aikoja, jolloin nuoret tarvitsevat eniten kokoontumispaikkoja. Valitettavasti tämänhetkiset taloudelliset resurssit eivät Seinäjoen kaupungissa tue tätä tarvetta mielestäni riittävästi, vaan monet nuorisotiloista ovat useimmiten lauantaisin ja sunnuntaisin kiinni.

Nuorisotilalla työskellessäni olen huomannut, että nuoret haluavat useimmiten vain viettää rennosti aikaa nuorisotilalla kavereidensa kanssa. Kyselyni tuloksissa näkyy kuitenkin se, että nuorten mielestä erikoisiltoja ja – ohjelmaa on harvoin tai liian vähän. Pidempien aukioloaikojen lisäksi monet nuoret ilmoittivat haluavansa lisää ohjattua toimintaa. Kokemuksesta tiedän, että nuorisohjaajan työpäivät ovat kiireisiä, koska avoimen tilatyön lisäksi on niin paljon kaikenlaista muuta tehtävää ja järjestettävää. Minusta on erittäin harmillista, että juuri edellä mainitusta syystä tilatyön laatu saattaa kärsiä. Jos ohjaajilla olisi enemmän aikaa suunnitteluun, avoin tilatyö voisi olla ohjatumpaa ja kasvatuksellisempaa. Erikoisiltoja voisi suunnitella eri ikäryhmille ja sukupuolille. Erikoisiltojen teemat ovat yleensä nousevat nuorten omista tarpeista. Hyviä teemoja voisivat olla esimerkiksi päihitteet tai erilaisuuden hyväksyminen. Itse olen aikaisemmin järjestänyt tyttöjen ja poikien iltoja, joissa on käsitelty ihonhoitoa ja kauneutta sekä seurustelua ja seksiä.

Kyselyni osoitti myös, että suurin osa nuorista kokee saavansa vaikuttaa nuorisotilan toimintaan sopivasti. Nuorten erilaisia vaikuttamiskanavia tulisi kuitenkin mielestäni markkinoida enemmän, jotta nuorisovaltuustot ja talotoimikunnat saadaan pidettyä aktiivisina. Nuoria tulee myös yrittää ottaa mukaan myös pienten asioiden, kuten hankintojen, suunnitteluun mukaan. Tässä asiassa on mielestäni tärkeää huomioida se, että osallisuus olisi mahdollisimman laajaa, jotta useat eri nuoret pääsisivät vaikuttamaan asioihin.

Turvallisuuden tunne on nuorisotiloilla korkealla asteella eikä kiusaamistakaan juuri esiinny. Rento ja suvaitsevainen ilmapiiri vaikuttaa mielestäni myönteisesti siihen, että nuoret uskaltavat kertoa mielipiteensä rohkeasti ja pystyvät toimimaan omana itsenään. Kun nuorisotilan säännöt ovat kaikille selvät ja nuoret noudatta-

vat niitä, arki sujuu mukavasti. Nuoren rikkoessa ryhmän sääntöjä sekä ryhmä että ohjaajat rankaisevat normeja rikkovaa eriasteisin sanktioin (Kylmäkoski 2007, 396–397). Tiukka linja kiusaamiseen puuttumisessa kannattaa pitää yllä, jotta nuorilla olisi turvallinen olo eikä kiusaamisen kohteeksi joutumista tarvitsisi pelätä. Kiusaamisesta ja erilaisten ihmisten hyväksymisestä tulisi mielestäni keskustella enemmän, jotta nuoret voisivat pohtia omia asenteitaan yleisemmälläkin tasolla.

Nuorisotilojen korkeat kävijämäärät kertovat siitä, että nuorten on mukava tulla ja hyvä olla tiloilla. Suurin osa kyselyyn vastaajista tuntee kuuluvansa nuorisotilan porukkaan, ja se on sinänsä erittäin hienoa. Vaarana siinä on vain se, että ulkopuolisten ja uusien nuorten on vaikeaa tulla mukaan erittäin tiiviiseen ryhmään. Ohjaajien täytyykin kiinnittää huomiota siihen, että ilmapiiri on sellainen, joka hyväksyy myös uudet nuoret.

Nuoret ovat myös erittäin tyytyväisiä tilojen ohjaajiin. Nuoret ovat hyvin tietoisia ohjaajan tehtävistä ja roolista tilalla, ja heidät nähdään luotettavina aikuisina, joiden kanssa voi puhua sekä arkisista asioista että vaikeimmistakin aiheista. Ison työtaakan alla saattaa kuitenkin käydä niin, että avoimesta tilaillasta tulee ohjaajien levähdyshetki ja nuorten kohtaaminen ei ole niin aktiivista kuin se voisi olla. Ohjaajien täytyisikin pitää tarpeeksi huolta omasta jaksamisestaan, koska nuorten kanssa työskenteleminen saattaa joskus olla henkisesti hyvin raskasta.

13 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessin alusta lähtien tutkimukseni kohderyhmä oli hyvin selkeä, ja aihekin valikoitui nopeasti yhteistyötahon tarpeiden kautta. Aloitin tutkimukseni tekemisen kyselylomakkeen laatimisella, koska aineisto piti saada kerättyä ennen nuorisotilojen sulkeutumista kesäajaksi. Onneksi sain apua kaupungin nuorisohjaajilta, jotka auttoivat löytämään oikeat kysymykset ja oikeat sanamuodot.

Aineiston keräämisen välineenä webropol-ohjelma oli ehdottomasti hyvä valinta, koska se teki vastausten keräämisestä ja analysoinnista yksinkertaista. Aineiston laajuus on työyhteisön ansiota, sillä ilman heidän panostustaan nuoret eivät olisi vastanneet näin aktiivisesti. Tiesin, että nuoret ovat asiakasryhmänä vaativa, sillä heitä on vaikea saada motivoitua vastaamiseen. Siksi kyselyssäni on paljon monivalintakysymyksiä, joihin vastaaminen on yksinkertaista.

Teoriaosuuden laatimisen aloitin vasta aineiston keräämisen jälkeen. Nuorisotyöhön liittyvää kirjallisuutta oli tarjolla hyvin laajasti ja monipuolisesti, mutta avointa nuorisotilatoimintaa käsitteleviä teoksia ja artikkeleita löysin vain muutamia. Mielestäni kuitenkin oli tärkeää käsitellä myös nuorisotyötä kokonaisuutena, koska sen osa-alueita on vaikea erottaa toisistaan irrallisiksi kokonaisuuksiksi.

Uskon, että opinnäytetyöstäni on eniten hyötyä Seinäjoen kaupungin nuorisohjaajille. Kyselyni tulosten kautta he ovat saaneet paljon positiivista palautetta omasta työstään, mikä varmasti auttaa heitä jaksamaan ja motivoitumaan entistä enemmän työhönsä. Kysely osoitti joitakin kehittämisen kohteita, joiden parantamista ohjaajat voivat alkaa toteuttaa parhaakseen katsomalla tavalla. Laadullinen arviointi on Seinäjoella aloitettu ja kokemukseni siitä on erittäin positiivinen. Tutkimukseni kehitysehdotukset ovat mukana tavalla tai toisella auditointi- ja itsearviointimallin kriteeristössä, joten niihin tullaan jatkossa kiinnittämään enemmän huomiota. Harmillista on se, että nuorisotilojen aukiolotunteja tuskin pystytään lisäämään kaupungin heikon taloudellisen tilanteen takia.

Nuorisotyö elää mielestäni jatkuvasti ja se etsii omaa paikkaansa sosiaalialan kentässä. Moniammatillista yhteistyötä tulee mielestäni lisätä ja kehittää entistä toimivammaksi. Yhteistyötä koulujen, sosiaalityöntekijöiden ja poliisin kanssa tulee ehdottomasti lisätä, jotta ongelmista oireilevat nuoret pystyttäisiin tunnistamaan ja heitä pystyttäisiin tukemaan jo varhaisessa vaiheessa. Uudessa nuorisolaissa mainittu yhteistyöverkosto on jo osittain toiminnassa Seinäjoella. Kaikki laissa mainitut toimijat siihen eivät vielä kuulu, mutta nuorisotoimi, koulujen kuraattorit, poliisin sosiaalityöntekijä ja sovittelutoimiston edustajat kokoontuvat yhteen muutamana kerran vuodessa keskustelemaan kaupungin yleisestä ilmapiiristä. Mielestäni on hienoa, että uusi laki tuo täsmennystä ryhmän toimintaan ja velvoittaa toimijoita osallistumaan.

Odotan uuden nuorisolain voimaantuloa mielenkiinnolla, koska käytännön vaikutuksia on vaikea arvioida etukäteen. Varmaa on, että etsivä nuorisotyö hyötyy tiedonantovelvollisuuden laajentumisesta, ja nuoria tullaan tavoittamaan enemmän. Tällä hetkellä etsivä nuorisotyö toimii mielestäni paljolti henkilökohtaisten kontaktien varassa. Nähtäväksi jää, miten etsivän nuorisotyön seuranta pystytään kehittämään, ja miten hyvin nuoret pysyvät heille löydetyissä koulu- tai työpaikoissa.

Opinnäytetyöprosessini loppuvaiheessa oloni on hyvin huojentunut. Sain tehdä opinnäytetyöni aiheesta, joka on tällä hetkellä suurimpia ammatillisia kiinnostuksenkohteitani. Sain tehdä työni yhteistyötaholle, joka on antanut minulle paljon arvokasta tietoa ja kokemusta. Teoreettinen tieto on antanut minulle paljon eväitä nykyisessä nuoriso-ohjaajan työssäni toimimiseen. Kulunut syksy opinnäytetyön parissa on ollut vaativa täysipäiväisen työskentelemisen takia, mutta koen, että ahertaminen ei ole ollut turhaa. Tavoitteeni oli perehtyä nuorisotyöhön ja selvittää nuorten mielipiteitä Seinäjoen nuorisotiloista, ja mielestäni onnistuin siinä hyvin.

LÄHTEET

- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Helsinki: WSOY.
- Alatupa, S. (toim.) 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma. Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta ja oppilaasta? Helsinki: Edita Prima Oy. Sitran raportteja 75. Saatavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/raportti75.pdf?download=Lataa+pdf>
- Cederlöf, P. 1998. Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys. Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Helsinki: Nuorisoasiainneuvottelukunta. NUORAn julkaisuja 8.
- Cederlöf, P. 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 45.
- Gretschel, A. 2007. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä. Teoksessa: Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) 2007. Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 77. 193–208.
- Hamarus, P. 2008. Koulukiusaaminen. Huomaa, puutu, ehkäise. Helsinki: Kirjapaja.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirvonen, E. 2009. Nuorisotyö sosiaalisen asiantuntijuuden areenoilla. Teoksessa: Raitakari, S. & Virokannas, E. (toim.) 2009. Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 96. 41–62.
- Historiaa. 2010. [Verkkosivu]. [Viitattu 22.10.2010]. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. Saatavissa: <http://www.tpy.fi/tyopajapalvelut/historiaa/>
- Horelli, L., Haikkola, L. & Sotkasiira, T. 2007. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa: Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76. 217-242.
- Hovi, M., Luukkonen, T., Mäkelä, P., Viula, P., Taponen, H. & Westman, M. 2009. Nuorisotyön arviointi. Käsikirja nuorisotyön prosessien auditointiin ja itsearviointiin. Helsinki, Vantaa & Espoo: Nuorisoasiainkeskus ja nuorisotoimet.

- Hynynen, E. 2009. Astetta parempi ohjaaja. Teoksessa: Purjo, T. & Kuusela, J. (toim.) 2009. Tappelusta jutteluun – nuoren kohtaamisen taito. Helsinki: Non Fighting Generation ry. 81–89.
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Helsinki: WSOY.
- Järvinen, T. & Jahnukainen, M. 2001. Kuka meistä onkaan syrjäytynyt? Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa: Suutari, M. 2001. Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 20. 125–152.
- Kemppinen, P. 1997. Nuori minänsä vankina. II osa. Poikkeava käyttäytyminen, tunne-elämän häiriöt, katuelämä, syrjäytyminen, terapiayhteiskunta. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.
- Kemppinen, P. 1999. Nuoriso 2000. Nuorisotyön käsikirja. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.
- Kiilakoski, T. & Nieminen, J. 2007. Pedagogiikka – Nuorisotyön pedagogiikat ja uudet haasteet. Teoksessa: Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76. 185–188.
- Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityopsykologia. Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Kuure, T. (toim.) 2001. Aikuistumisen pullonkaulat. Nuorten elinolot -vuosikirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 16.
- Kylmäkoski, M. 2007. Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – niistä on nuorisotila tehty. Teoksessa: Hoikkala, T & Sell, A. (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76. 393–409.
- L 27.1.2006/72. Nuorisolaki.
- L 20.8.2010/693. Nuorisolaki.
- Lehtinen, T. & Lehtinen, I. 2007. Mikä mättää? Murrosiän muutokset kotona ja koulussa. Helsinki: Edita.

- Monialaisen viranomaisyhteistyön ja etsivän nuorisotyön lakisääteistäminen. 2009. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:22. Helsinki: Opetusministeriö. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/tr22.pdf?lang=fi>.
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Niemelä, P. 2000. Turvallisuuden käsite ja tarkastelukehikko. Teoksessa: Niemelä, P. & Lahikainen, A. (toim.) 2000. Inhimillinen turvallisuus. Tampere: Vastapaino. 21–37.
- Nieminen, J. 1995. Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Nieminen, J. 2007. Puuttuva lenkki – Nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehiksenä. Teoksessa: Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.). Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73, 30–63.
- Nuorisotiedotus. 4.4.2005. [Verkkosivu]. Helsinki: Suomen nuorisoyhteistyö - Alianssi ry. [Viitattu 16.8.2010]. Saatavissa: <http://www.alli.fi/tieto/nuorisotyö/nuorisotiedotus.html>
- Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset. 25.10.2006. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetusministeriö. [Viitattu 13.9.2010]. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyöen_kohteet_ja_rahoitus/työepajat/Liitteet/OPM_paatos_25102006.pdf
- Nurmi, J-E. 2008. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa: Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. 2008. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo: WSOY. 256–273.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.
- Puura, M. 21.1.2010. Nykytilan määrällinen tarkastelu. [Verkkosivu]. Helsinki: Suomen kuntaliitto. [Viitattu 16.8.2010]. Saatavissa: http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;65;351;536;31767;9040
- Salmivalli, C. 2010. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Silvennoinen, H. 2001. Kunnallisen nuorisotyön arviointi. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Sosionomi (AMK) –tutkinto. 31.8.2010. Sosiaaliportti. [Verkkosivu]. Helsinki: Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. [Viitattu 23.9.2010]. Saatavissa: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/.

Veikko, P. 2003. Turvallinen yhteisö – turvattu yksilö. Turvallisuutta kasvatuksen ja yhteiskuntapolitiikan keinoin. Helsinki: Yliopistopaino.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

LIITE 1: Opinnäytetyösopimus

LIITE 2: Tutkimuslupa

LIITE 3: Aineistonkeruulomake

LIITE 1: Opinnäytetyösopimus

Sopimus opinnäytetyöstä

Opiskelijan nimi ja yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):

Mina-Maija Saunko, Larvalinja 3A19, 60320 Seinäjoki
044-2903118, Mina-Maija.Saunko@seamk.fi

Koulutusohjelma: Sosiaalialan k.o.

Opinnäytetyön ohjaajan nimi ja yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):

Arja Hemminki, Keskuskatu 32E, 60100 Seinäjoki
040-8302223, Arja.Hemminki@seamk.fi

Toimeksiantajan/työn tilaajan/yhteistyöorganisaation edustaja ja asema organisaatiossa: Pekka Hautamäki, nuorisotoimenjohtaja

Toimeksiantajan/työn tilaajan/yhteistyöorganisaation edustajan yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):

Pusuantie 3, 60100 Seinäjoki, 06-4166385, 040-7248480,
pekka.k.hautamaki@seinajoki.fi

Opinnäytetyön (15 op) alustava nimi/aihe: Maaristolalla viihtyminen
Seinäjoen alueella

Opinnäytetyöhön kuuluvat tehtävät: Aineiston keruu, analysointi

Työn tekemisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen: Ei kustannuksia

Arvioitu aika opinnäytetyön tekemiseen: 1.1.2000 - 30.11.2000

Päiväys: 9.1.2000

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja.

Opinnäytetyöni saa julkistaa Thesocis verkkokirjastossa (rasti ruutuun)

Opiskelijan allekirjoitus: Mina-Maija Saunko

Ohjaajan allekirjoitus: Arja Hemminki

Toimeksiantajan/tilaajan/yhteistyöorganisaation edustajan allekirjoitus:

Pekka Hautamäki
Pekka Hautamäki

HUOMI Sopimukseen mahdollisesti liittyvistä tekijänoikeuksista ja muista erityisehdoista on sovittava erikseen kirjallisesti.

LIITE 2: Tutkimuslupa

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS opinnäytetyötä varten

Hakijan tiedot

Nimi: Mirna-Majja Saukko
Katuosoite: Larvakuja 3 A 19,
60320 Seinäjoki
Puhelin: 0442803116
Sähköpostiosoite:
Mirna-Majja.Saukko@seamk.fi
Oppi-aitos: Seinäjoen Ammattikorkeakoulu,
sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyön ohjaaja

Nimi: Arja Hemminki
Toimipaikka: Seinäjoen Ammattikorkeakoulu
Osoite: Keskuskatu 32 E, 60100 Seinäjoki
Puhelin: 010-8352223
Sähköpostiosoite: Arja.Hemminki@seamk.fi

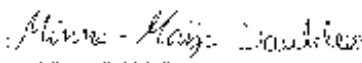
Toimeksiantaja

Seinäjoen nuorisotoimi;
Pekka Hautamäki, nuorisotoimenjohtaja
Osoite: Puskantie 3
60100 Seinäjoki
Puhelin: 06-4188385
Sähköpostiosoite:
pekka.k.hautamaki@seinajoki.fi

Opinnäytetyön aihe, aineistonkeruumenetelmä, aikataulu ja eettiset näkökohdat.

Opinnäytetyön aiheena on yli 13-vuotiaiden nuorten viihtyminen Seinäjoen kaupungin nuorisotiloilla. Tarkoituksena on tehdä nettikysely, johon nuoret voivat vastata kotikoneilla tai käymälänuorisotilojen tietokoneilla. Tutkimuksen kysymykset käsittelevät muun muassa nuorisotilojen mielipidettämyksiä ja nuorten sulidolla ohjaajaa. Kysely toteutetaan keuhällä 2010 ja opinnäytetyö valmistuu vuoden 2010 loppuun mennessä. Tutkimuksessa ei pyydetä vastaajien henkilö- tai sukupolven ilmoittamista. Tutkimuksen teossa noudatetaan vaitovelvollisuutta, ja kaikki salassa pidettävät tiedot ja asiakirjat hävitetään tutkimuksen päätyttyä jälkeon osittainuksisesti.

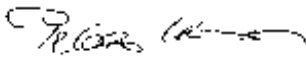
Päiväys ja hakijan allekirjoitus

Seinäjoki 27.1.2010
Paikka ja päivämäärä -hakijan allekirjoitus

Päätös Tutkimusluvan myöntämisen

Tutkimuslupa myönnetään Tutkimuslupa ei myönnetä

Päiväys ja luvan myöntäjän allekirjoitus

Seinäjoki 28.1.2010
Paikka ja päivämäärä Luvan myöntäjän allekirjoitus

LIITE 3: Aineistonkeruulomake

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli
 - Tyttö
 - Poika

2. Ikä
 - 13–14
 - 15–16
 - 17–18
 - yli 18

3. Nuorisotila, jossa käyn eniten
 - Halkosaari
 - Hyllykallio
 - Jouppi, Vakkari
 - Nurmon keskusta
 - Pajuluoma, Roubé
 - Peräseinäjoki, Dixi
 - Pohja
 - Tanelinranta
 - Ylistaron monitoimitalo, Kytis

NUORISOTILOJEN TOIMINTA

4. Onko nuorisotiloilla erikoisohjelmaa, esim. tyttöjen ja poikien iltoja, mielestäsi
 - Liikaa
 - Usein
 - Sopivasti
 - Harvoin
 - Vähän

5. Mikä toiminta on mielestäsi hyvää?

6. Mitä toimintaa haluaisit lisää?

7. Miten paljon nuoret saavat itse vaikuttaa nuorisotilojen toimintaan?
 - Erittäin paljon
 - Sopivasti
 - Jonkin verran
 - Vähän

NUORISOTILOJEN ILMAPIIRI

8. Miten kuvailisit nuorisotilan yleistä ilmapiiriä?

9. Kuinka turvalliseksi tunnet olosi nuorisotilalla?

- Erittäin turvalliseksi
- Jonkin verran turvalliseksi
- Hieman turvalliseksi
- Täysin turvattomaksi

10. Miten hyvin tunnet kuuluvasi nuorisotilan porukkaan?

- Nuorisotilan kävijät ovat kuin perheenjäseniä
- Tunnen yleensä kuuluvani porukkaan
- Halutessani pääsen mukaan porukkaan
- Tunnen joskus oloni ulkopuoliseksi
- En tunne kuuluvani porukkaan

11. Kiusataanko sinua nuorisotilalla?

- Usein
- Silloin tällöin
- Harvoin
- Ei koskaan

12. Esiintyykö nuorisotilalla yleensä kiusaamista?

- Paljon
- Joskus
- Harvoin
- Ei koskaan

13. Millaista kiusaaminen yleensä on?

- Haukkumista ja nimittelyä
- Fyysistä kiusaamista (esim. tönimistä)
- Porukan ulkopuolelle sulkemista ja syrjintää
- Jotain muuta, mitä?

14. Miten ohjaajat puuttuvat kiusaamiseen?

15. Mitkä olisivat parempia keinoja puuttua kiusaamiseen?

OHJAAJAT NUORISOTILOILLA

16. Kuvaile, mitkä ovat mielestäsi ohjaajan tehtävät nuorisotilalla.

17. Mistä asioista juttelet ohjaajan kanssa? Voit valita monta vaihtoehtoa.

- Ahdistus
- Alakulo
- Ammatinvalinta/opiskelu
- Harrastukset
- Ihmissuhteet
- Internet
- Kaverit/ystävät
- Kiusaamisen kohteena oleminen
- Kuolema
- Masennus/mielenterveysongelmat
- Musiikki
- Nukkuminen/unirytm
- Paino
- Poliisiasiat
- Päihteet
- Rasismi
- Ruokailutottumukset
- Seksi/seksuaalisuus
- Sisarukset
- TV/elokuvat
- Vanhemmat
- Muusta, mistä?

18. Koetko, että ohjaajalla on sinulle aikaa

- Joskus liikaakin
- Paljon
- Jonkin verran
- Voisi olla enemmänkin
- Liian vähän

19. Kuinka paljon luotat ohjaajaan?

- Erittäin paljon
- Paljon
- Jonkin verran
- En juurikaan

20. Mitä toivoisit ohjaajalta lisää?